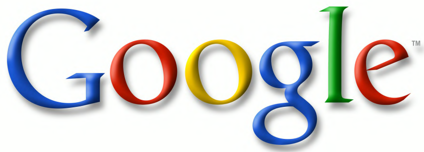

HET NEOMAL=THUSIANISME

DOOR

F. FORSTMANN EN Dr. A. W. AUSEMS
PROF. THEOL. MOR. - DRIEBERGEN — VROUWENARTS - UTRECHT

WED. J. R. VAN ROSSUM - UTRECHT - 1911

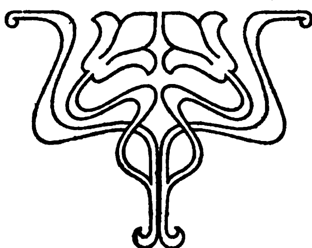

Ex-libris
Charles Atwood
Kofoid

F.G.KOSTER·BOEKBIND
AMSTERDAM

HET NEOMALTHUSIANISME

DOOR

F. FORSTMANN — EN — DR. A. W. AUSEMS
PROF. THEOL. MORAL. - DRIEBERGEN — VROUWENARTS - UTRECHT

WED. J. R. VAN ROSSUM — UTRECHT — 1911

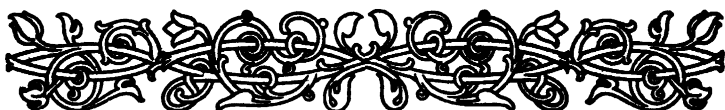
IMPRIMATUR.

Driebergen, d.d. 1 Decembris 1910.

Can. Dr. A. C. M. SCHAEPMAN,

Libr. Cens.

INHOUD.

INLEIDING.

„Uwe kinderen zullen zijn, als spruiten van olijven „rondom uwe tafel. Zie, zoo wordt de man gezegend, „die den Heer vreest" [1]). Dat is een zegewensch van God: een talrijk kroost, eene bloeiende kinderschaar. Die zegen werd door het joodsche volk van den hemel afgebeden, en het christendom deed insgelijks en doet het nog. Vandaar onze uitdrukkingen: „in *gezegenden* staat", „een *gezegend* huwelijk", „kinder*zegen*", enz.

De moderne mensch denkt daarover echter anders. Wat in werkelijkheid een kostbare gave is, wordt door hem geschuwd als een dreigende ramp, waaraan een ieder, die zijn verstand gebruikt, zich zal onttrekken. En de bedenkelijke achteruitgang der geboorten, toont duidelijk aan, dat de moderne of antichristelijke ideeën onder vele volkeren een gestadigen vooruitgang maken.

Terwijl de Kerk verklaart, dat het geslachtsgenot moet beperkt blijven binnen de huwelijksgrenzen en dat aan zijne gevolgen de natuurlijke loop moet worden gelaten, stelt de moderne wereld daar tweeërlei tegenover:

---

[1]) Psalm 127, v. 3, 4.

1°. vaagt zij de grenzen weg, d. i. staat geslachtsgenot toe aan een ieder, gehuwd of niet, en 2°. voorkomt zij de natuurlijke gevolgen van het huwelijksgebruik, zoo deze ongewenscht mochten zijn.

Wel zijn er modernen, die deze twee punten niet onderschrijven in hun geheel. Wie van hen echter consequent is, onderschrijft ze.

Voor de hand lag, dat de Kerk met kracht hare stem verhief tegen praktijken, die de volkeren stoffelijk en geestelijk dreigen te vermoorden. De brief der Duitsche Bisschoppen uit Fulda (1908) en die der Belgische (1909) gevolgd door een schrijven van Kardinaal Mercier [1]) zijn dreigende waarschuwingen tegen het verval, waarin de zinnelust het menschdom bezig is te drijven.

De zinnelust. Immers de groote kracht dezer zedelijke epidemie is het aanbieden van de lusten zonder de lasten, terwijl de bodem waarop de zinnelust zich ongestoord ontwikkelt, de miskenning is van de geboden Gods. De heer S. van Houten zegt, dat omtrent de sexueele moraal een pijnlijke onzekerheid bestaat voor ieder, die niet onbepaald op de wijsheid der katholieke Kerkvaders vertrouwt [2]). Laat ons aannemen, dat dit te sterk gezegd is en dat de grenzen van het positieve christendom tevens de grenzen zijn van de zekerheid op sexueel gebied, dan blijft er nog meer onzekerheid over dan te dulden is. Sommigen onzer tegenstanders hebben een vaste overtuiging, al gaat die misschien slechts tot een bepaalde hoogte. Zoo wil bv. Mr. van Houten geen buitenechtelijke betrekkingen, maar wel in het huwelijk de middelen, die de bevruchting beletten. Anderen hebben in 't geheel geen

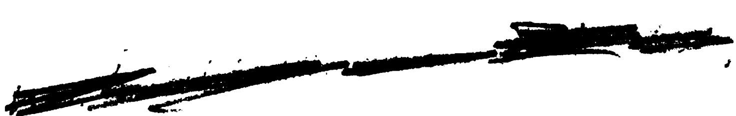
[1]) „De plichten van het huwelijksleven", vertaald door Adrianus.
[2]) „Neo-malthusianisme en Vrouwenrecht", bl. 1.

overtuiging, zij twijfelen, daar het hun bij zooveel meeningsverschil begint te schemeren. De meesten echter geven zich de moeite van het nadenken niet eens: zij zijn praktisch neomalthusiaan, omdat het hun aangenamer en voordeeliger is.

Tot al deze menschen nu wenschen wij te spreken. Maar gedachtig aan het woord „catholica non leguntur", „katholieke geschriften leest men niet", troosten wij ons met de hoop, ten minste aan onze christelijke lezers, met name dienstdoende priesters en geneesheeren, een wapen ter verdediging en een middel ter verspreiding der gezonde beginselen in de hand te mogen geven, dat wellicht bij gelegenheid goede diensten bewijzen kan.

Ons doel is derhalve niet zoozeer den medestander te overtuigen: die is overtuigd, dit ware onnoodig werk; als wel hem te helpen uitrusten tot afweer en propaganda.

Over wat de Kerk leert, kunnen wij dus kort zijn, maar des te breedvoeriger willen wij bespreken de motieven, die onze tegenstanders tot hunne praktijk hebben gebracht en de nadeelen, die individu, gezin en samenleving onder dit systeem hebben te lijden.

I.

Malthusianisme en Neomalthusianisme.

Deze twee systemen verwarre men niet.

Het Malthusianisme dankt zijn naam aan den Engelschman Thomas Rob. Malthus, oorspronkelijk anglikaansch theoloog, later hoogleeraar in de volkshuishoudkunde aan het college der O. I. Compagnie te Haileybury (geb. 14 Feb. 1766, gest. 29 Dec. 1834). In zijn hoofdwerk „Essay on the Principle of population" zet deze geleerde de stelling op, dat de bevolking van een land zich iedere kwarteeuw verdubbelt, terwijl het beschikbare voedsel in denzelfden tijd slechts toeneemt volgens een rekenkundige reeks. M.a.w. In dezelfde tijdstippen, waarin de bevolking groeit van 1 tot 2, tot 4, tot 8, tot 16 enz., groeit de voedselhoeveelheid van 1 tot 2, tot 3, tot 4, tot 5 enz. Het deel dus waarover — als alles gelijkelijk verdeeld is — een ieder beschikken kan, wordt telkens kleiner totdat het ten slotte voor het leven van den mensch niet langer toereikt. Wat nu gedaan? Men moet zorgen, dat het menschdom in getal niet sterker wast, dan het voedsel in hoeveelheid. En op welke wijze? Eenvou-

dig door later te trouwen: „Moral restraint"; dan krijgt men minder kinderen. De leeftijd, dien Malthus aangeeft als den huwelijksleeftijd, is — behoudens uitzonderingen — die van 25 jaar. Een andere wijze kent Malthus niet.

Veel stof is er opgejaagd over dit systeem, het Malthusianisme. In zijn tijd scheen het wel juist te zijn. Later bleek echter de berekening niet als algemeene wet te kunnen worden opgesteld. Al heeft het grooten invloed gehad vooral op de Engelsche armenwetgeving en op de huwelijkswetten in enkele Duitsche Staten, toch wordt het nu slechts bij uitzondering gehandhaafd. Onze bekende volkseconomist, prof. Mr. Treub zegt: „Malthus' bevolkingswet is niet de natuurwet, waar-„voor hij haar aanzag en uitgaf. Zij is ten hoogste „eene wet voor een bepaald tijdperk van maatschap-„pelijke ontwikkeling, dat gelukkig achter ons ligt." En verder: „Voor zoover dit (het neomalthusianisme) „zich nog vastklampt aan de bevolkingswet van Malthus, „is het theoretisch even onhoudbaar geworden, als deze „wet zelve." [1])

Het Neomalthusianisme is geheel iets anders.

Als doel heeft het ook de beperking van het aantal geboorten; maar in de keuze der middelen, zoowel als in de motieven, verschilt het geheel en al van het vorige systeem.

Het middel is niet „moral restraint" = „geslachtelijke onthouding" vóór het huwelijk, zelfs niet tijdelijke onthouding gedurende het huwelijk, maar het opzettelijk beletten der bevruchting terwijl het sexueel genot, ongestoord doorgaat. Dit beletten geschiedt vooral door

[1]) „Sociale vragen", bl. 125 en 131.

kunstmiddelen. De motieven zijn deels algemeene, deels persoonlijke. Onder de algemeene staat, naast dat van den Malthusiaanschen theoreticus het motief van den rasverbeteraar, die alleen lichamelijk-gezonde kinderen wil. (Dr. Rutgers c.s.) Dan komen de klasse-motieven, die, hetzij uit vrees voor eigen ondergang, hetzij uit humaniteitsgevoel aan het proletariaat nadrukkelijk aanbevelen zijn nakomelingschap niet te zeer uit te breiden. Hoe minder proletariers des te minder gevaar voor het kapitaal; hoe minder kinderen men heeft, des te eer is men tevreden met zijn verdienste. Zelfs vreest Dr. Wijnaendts Francken, dat de volkswelvaart ten doode is gedoemd, zoo de arbeider geen neomalthusiaan wordt. [1])

De persoonlijke motieven kan men onderscheiden in vier soorten. Men zegt:

1. De ouders kunnen om finantieele redenen of om reden van gezondheid den kinderlast niet dragen.
2. De kinderen zelf verdringen elkander: ze moeten honger lijden en komen niet door de wereld, of sterven vroeg wegens gebrekkige verpleging.
3. Ziekelijke echtgenooten moeten niet genereeren, omdat hunne kinderen zwak en ellendig zullen zijn.
4. Met zwangerschap of bevalling is soms het leven der moeder gemoeid.

Wie zelf het neomalthusianisme praktiseert of het aanraadt aan zijn vriend of patiënt, doet het doorgaans om een persoonlijke reden.

En nu hebben wij het motief, dat bij de meeste praktisch-neomalthusianen het drijfrad is, nog niet eens genoemd: de gemakzucht, de genotzucht, het verlies

[1]) „Sociale Vertoogen", bl. 122, vlg. Zie ook Mr. S. v. Houten l. c., bl. 63.

van schoonheid enz. Dit is het, waarover — om een uitdrukking te gebruiken van Prof. Hector Treub — „de bourgeoisie bezig is zich den nek te breken." Deze beweegreden behoeven wij echter niet eens te vermelden, daar er zelfs onder de neomalthusianen niemand wordt gevonden, die de verdediging van dit motief op zich neemt. En is het nu niet een merkwaardig verschijnsel, dat juist om *dàt* motief, m. a. w. juist bij menschen, die gezond genoeg zijn en geld genoeg bezitten, het kindertal wordt beperkt? Voor de praktische waarde van het systeem geen gunstig teeken. Maar daarover later.

Het neomalthusianisme of nieuw-malthusianisme is een grove verbastering van het malthusianisme, gelijk uit bovenstaande uiteenzetting duidelijk is. Vandaar die naam. De uitvinding der verschillende middelen is toe te schrijven aan verschillende personen. En hoewel de neomalthusiaansche bond werd opgericht in Engeland in 1878, [1]) had lang te voren, vooral in Frankrijk, de praktijk reeds ingang gevonden. Dit moeten wij al hieruit besluiten, dat vóor andere beschaafde landen in Frankrijk de daling van het geboortecijfer een aanvang nam [2]).

Ziedaar de beide systemen, het malthusianisme en het neomalthusianisme.

---

[1]) In Nederland werd opgericht de „Nieuw-malthusiaansche Vereeniging", die in 1895 werd koninklijk goedgekeurd. Daartegen vormde zich een „Vereeniging tot bestrijding van het nieuw-malthusianisme", die eveneens de koninklijke goedkeuring ontving, op 1 Dec. 1899.

[2]) Reeds in het begin der 19de eeuw was dit waarneembaar. Van 1840—1850 was het geboortecijfer per 1000 inw. er nog maar 27, het sterftecijfer 23; (bij Mr. Treub t. a. p. bl. 117.)

II.

Beoordeeling der motieven van het neomalthusianisme.

Wij wenschen in dit Hoofdstuk te doen inzien, hoe overdreven de moeilijkheden zijn, waarmede men somtijds meent te kampen te krijgen, als er kinderen komen, of als het kinderaantal groot wordt. Dat er soms te strijden valt ontkennen wij geenszins. Z. E. Kardinaal Mercier aarzelt niet neer te schrijven: „Een talrijk „gezin opvoeden, wil niet zeggen zonder hinderpalen „tot welslagen komen, doch het welslagen voorbereiden. „De arbeid daarvoor is zwaar, doch hij is vruchtbaar. „Zoo lang de kinderen jong zijn, en kort op elkander „volgen, hebben de ouders een moeitevol leven. Zoodra „maar even de werkeloosheid hen berooft van hun „dagelijksch loon, of een ziekte de hunnen overvalt, worden „de ontberingen bitter en de smarten pijnlijk. Niemand „ontkent dat, en niemand heeft nog, zoover ik weet, „een middel gevonden om dat lijden weg te nemen." [1])

Maar men vergeet, dat een menschenpaar in den gewonen regel meer kan, dan het wel meent te kunnen; dat een groot gezin de kroon en de vreugde der ouders

[1]) „De plichten van het huwelijksleven", bl. 19.

is, wat doorgaans alleen diegenen beseffen, die zelf een groot aantal kinderen bezitten; dat ellende, door een groot gezin teweeggebracht, ten slotte toch een zeldzaamheid is, al wordt het gaarne anders voorgesteld; en eindelijk, dat de vrees voor een ziekelijk nakroost, evenals die voor eigen leven of gezondheid gewoonlijk op zwakke gronden steunt.

En wat betreft het physiek nadeel, dat het menschelijk ras en het economisch, dat met name de arbeidersstand zal lijden door de „onbedwongen teelt", wij zullen aantoonen, dat deze prophetie berust op eene geheel verkeerde voorstelling van de feiten.

Eerst de persoonlijke motieven: 1. „De ouders kunnen „om finantieële redenen of om reden van gezondheid „den kinderlast niet dragen."

Het is onze persoonlijke ervaring, en het zal wel de ervaring zijn van een ieder, die praktijk heeft in eene groote stad, dat in de arbeiderswijken de meeste kinderen worden gevonden. Van de jonge arbeidersvrouwen is steeds een derde zwanger. Die ouders moeten hard werken en zeker het hardst van hun 20ste tot hun 40ste levensjaar. Dan beginnen in den regel de kinderen mee te verdienen. De vraag echter, waarom het hier gaat, is niet: hebben de menschen dit, of ontbreekt hun dat, maar: zijn die menschen *minder gelukkig*, is hun bestaan *minder menschwaardig.*

Prof. Kouwer schrijft zeer juist: „Hoe egoïst de „mensch ook zij, betrekkelijk licht valt hem de op- „offering, die hij zich voor zijn kinderen getroost; „met hun aantal stijgt het getal van zijn zelfopofferingen „geleidelijk, zonder dat hij zich voor iedere nieuwe „opoffering een grooter krachtsinspanning bewust wordt. „Hij wordt eenvoudig minder eischend voor zich zelf,

„heeft minder noodig voor eigen zoogenaamde be„hoeften, en vindt daarin het middel, om ook aan dat „talrijke kroost te verschaffen, wat het noodig heeft." [1])

De drijfkracht, vindingrijkheid en het succes der ouderliefde kan alleen worden miskend in een omgeving, waar moedloosheid, gemak- en genotzucht heerschen. Trouwens, wie eerlijk rondkijkt in onze, hoewel economisch-gebrekkige, samenleving zal zien, dat ijverige, matige en spaarzame ouders er een groot gezin zoo goed als altijd netjes doorhalen.

Wel hoort men somtijds van een rijk gezegend paar: „wij hopen, dat het er nu maar bij blijft"; maar nooit zal men vernemen: „wij wilden, dat die laatste drie of vier nooit gekomen waren." En altijd is er groote droefheid, als er eentje, b.v. van de twaalf komt te sterven, ook al is dit het jongste van slechts eenige maanden. Men kan het krijgen van een kind, als het ongewenscht is, niet gelijk stellen met het krijgen van een ongeluk of eene ziekte. Dat kwaad immers blijft men verwenschen, maar zijne kinderen heeft men lief, en n°. twaalf met dezelfde liefde als n°. één. Beter ware het zoo'n groeiend gezin te vergelijken met een groeiende zaak. Deze kost voortdurend meer geld en moeite, maar om de voldoening, die het eigen werk telkens geeft, heeft men er dat gaarne voor over. En nu geldt het hier niet een levenloos ding, een zaak, die men verkoopen kan, en op zekeren leeftijd graag van de hand doet, maar zijn eigen vleesch en bloed, dat men liefheeft tot in den dood.

Het is opmerkelijk, hoe weinig zielkundig de neomalthusianen zijn aangelegd. Hebben ze b.v. nooit

---

[1]) Ned. Tijdschr. voor Geneesk., 1901.

?

opgemerkt de waarheid van het spreekwoord, dat „de verdienende hand het meeste geeft" bij collecten en aan armen? Is het hun nooit opgevallen, dat juist de menschen met de drukste bezigheden den tijd hebben zich nog te wijden aan andere zaken, en dat de lieden, die „geen tijd kunnen vinden" meestal heel weinig om handen hebben? Zoo gaat het ook hier. De meeste levensvreugde vindt men doorgaans bij de ouders met de zwaarste kinderzorg. Men moest het beschaafde menschdom eens kunnen indeelen in twee categorieën: eenerzijds de gezinnen met veel kinderen en weinig geld, anderzijds die met weinig kinderen en veel geld en dan onderzoeken, waar de hoogste levensvreugde heerscht, waar men het gemakkelijkst over kleine onaangenaamheden heenstapt, waar de vroolijkste gezichten schitteren op een Zondagnamiddag of op een verjaring van vader of moeder, waar de gulste lach weerklinkt, een lach, die een heele week werken goedmaakt, en dien men in een gezin, waar geen inspanning gevraagd wordt, maar zelden hoort.

Wisten allen eens, wat het zorgen, het zwoegen mogen wij wel zeggen, voor zijn kroost een vreugde baart, dan zouden wellicht moed en werklust heerschen, waar nu neomalthusiaansche lafheid gevonden wordt. [1])

---

[1]) Wanneer menschen met X gulden in de week en een half dozijn kinderen geen menschwaardig bestaan hebben, dan moge men eens niet klakkeloos concludeeren, maar de oorzaak zoeken, waar zij ligt. Het is heel goed mogelijk, dat de man te weinig verdient; in dit geval ligt zij bij den werkgever. Misschien drinkt hij of is hij lui, dan ligt zij bij hem zelf. Bij het groote getal kinderen behoeft de oorzaak in 't geheel niet te liggen. En nu gaat het niet aan, tranen te schreien over het lot der nakomelingen, die zullen moeten meëtobben, en zich

Maar het lichaam der ouders, hunne gezondheid lijdt er onder, wordt gezegd. En als men de sterk-gekleurde beschrijvingen leest, die sommige neomalthusianen geven van de geschiedenis eener moeder, die na zooveel zorgen ten slotte in het ziekenhuis komt, en men vergeet, dat deze gebeurtenissen uitzonderingen zijn, bijna alleen gebeuren met sommige ziekelijke gestellen, dan zou men geneigd zijn dien lieden gelijk te geven. De normale en behoorlijk gevoede moeders zijn echter in de overgroote meerderheid. En al is men zwak, het lichaam behoeft onder de vermeerdering van den arbeid lang niet altijd te lijden. Menig medicus staat verbaasd, hoe zoo'n dapper vrouwtje of zoo'n man met zijn werken het uithoudt. Dat komt vooreerst omdat een geneesheer, die niet uiterst voorzichtig is,

---

verder met groote woorden van het probleem af te maken. Hier is een zware plicht te vervullen van gerechtigheid en van liefde. Zorgen voor of krachtig meê aanpakken tot godsdienstige, zedelijke en maatschappelijke verheffing, vooral van het aankomende geslacht, tot betere loonregeling en woningtoestanden, tot drankbestrijding; en vooral — dit vergete men niet — zelf ophouden praktisch neomalthusiaan te zijn, in plaats van door woord en voorbeeld de gemakzucht te preeken. Weet men dan niet, dat gemak- en genotzucht den drank en de luiheid in huis halen? Dan behoefde er binnen niet al te langen tijd geen gezin meer over te blijven, welks kinderen niets anders te wachten staat dan een weinig menschwaardig bestaan.

Als men hier de neomalthusiaansche theorie leest, denkt men onwillekeurig aan de woorden van den Zaligmaker: „Wie uwer „zal zijn vader een brood vragen, en hij zal hem een steen „geven; of een visch, en zal hem in plaats van een visch een „slang geven? Of ook een ei vragen, en hij zal hem een schorpioen „geven" (Lucas XI 11—13). In plaats van krachtige hulp geeft men nog erger dan schorpioenen en slangen. En dat in naam der humaniteit!

zich, vooral in deze dingen herhaaldelijk vergist en secundo, wijl vaak te weinig rekening wordt gehouden met de *kracht der ziel*, die ook op het zwakke lichaam haar weldadigen invloed doet gelden. Waarom geneest men zooveel lichamelijke kwalen door suggestie en vergeet men, dat een sterke geest de zwakke lichaamskracht vermag in stand te houden? Werken zonder doel, offers brengen zonder dat men weet waarom, lijden zonder ideaal, dàt verzwakt! Men leze hieromtrent de geschiedenissen der heiligen! En dat het hoogst onverantwoordelijk is aan menschen den moed te ontnemen, zoodat ze niet langer kunnen, wat ze anders wel zouden kunnen, daaraan wordt niet gedacht.

Trouwens wat wordt er niet gegoocheld met het woord „zwakte"! Het is een vaag begrip, niet te omschrijven, niet te beoordeelen, niet te controleeren; doch daarom juist een dankbare uitvlucht voor de vrouw, die geen kinderen wenscht en voor den medicus een gemakkelijke diagnose om op grond daarvan zwangerschap te ontraden. Eigenaardig, dat die zwakte zich meestal alleen openbaart met betrekking tot de zwangerschap en niet bijv. als het geldt allerlei vormen van zenuw-opwindende uitspanningen en quasi-philantropische liefhebberijen. Vele vrouwen coquetteeren letterlijk met haar zoogenaamde „zwakte". Voor de vervulling van allerlei huiselijke, maatschappelijke en godsdienstige plichten zijn zij te zwak en zij geneeren zich in het minst niet zich een brevet van onvermogen op den rug te hangen met betrekking tot de naleving van een harer hoogste plichten, n.l. het moederschap.

De ervaring leert veeleer, dat juist vrouwen die er inderdaad zwak uitzien en wie door de vox populi

het huwelijk ontraden wordt, *in het huwelijk* uitgroeien tot gezonde, flinke echtgenooten en moeders. Het moederschap, voor zoovelen een schrikbeeld, komt haar lichamelijk en geestelijk ten goede.

En laat er nu eens wat kracht verloren gaan. Laten er nu eens enkelen eenige jaren vroeger sterven of ongeschikt worden voor den arbeid. Is de mensch er dan alleen om lang te leven? Dat die ouders aan een ferm getal spruiten leven en opvoeding gegeven hebben, weegt ruimschoots daartegen op. De Heer S. van Houten, hier een onverdacht getuige, zegt: „Wie meerdere naar lichaam en geest goed ontwik- „kelde kinderen groot brengt, doet meer in het belang „der maatschappij, dan zij die, om toch vooral het „kapitaal bijeen te houden, zich tot één of enkelen „bepalen. Indien men er een statistiek van kon maken, „zou het mij niet verwonderen, als zij bewees, dat er „meer nuttige burgers, althans minder „mauvais „sujets" uit groote dan uit kleine gezinnen zijn „gesproten." [1])

Maar nu de tegenstelling.

Wie hebben meer kans op steun van hunne kinderen: de ouders met twee of die met een half dozijn en meer? „In de armere klassen" — zegt Dr. C. J. Wynaendts Francken, een beslist neomalthusiaan — „is het geboortecijfer „doorgaans grooter, zoowel, omdat de opvoedingskosten „daar geringer zijn, als omdat de kinderen weldra tot de „bestrijding van de onderhoudskosten des gezins kunnen „bijdragen, hetzij door hunnen arbeid binnens-, hetzij door „hunne verdiensten buitenshuis." [2]) En als er één kind

---

[1]) Neomalth. en vrouwenrechten, bl. 51.

[2]) Sociale Vertoogen, bl. 111.

sterft, of beide kinderen sterven, wat houden dan die voorzichtige neomalthusianen over? Wie het lijden van zulke ouders eens wil meêvoelen, leze hierover de naar het leven geteekende historie „Van de vermindering des levens." [1]) Men weet hoe echtgenooten kunnen verlangen naar een nakomeling. En komt deze nu niet, welaan, men berust er ten slotte in; men heeft er immers niets aan kunnen doen. Is het echter eigen schuld, heeft men zijn geluk met voeten getreden, dan wordt de gemoedstemming anders. Een echtpaar wil om de een of andere reden geen kinderen hebben of niet meer hebben en gebruikt voorbehoedmiddelen. Na eenige jaren vervalt de reden voor de vrijwillige onvruchtbaarheid, bijv. door het sterven van de kinderen. Het n.m. middel blijft nu achterwege, doch ook de thans gehoopte zwangerschap blijft achterwege. Ten slotte wordt de vrouwenarts geraadpleegd. Deze onderzoekt en vindt ziekelijke veranderingen als gevolg van de jarenlang gepleegde verkrachting der natuur en waaruit oogenblikkelijk de onvruchtbaarheid zonneklaar blijkt. Een behandeling volgt, maar slechts zelden met het zoozeer gewenschte succes. De gevoelens zulker echtgenooten grenzen aan wanhoop. Dit feit, onherstelbare onvruchtbaarheid na langdurige toepassing van n.m. praktijken, wordt te weinig overwogen, doch komt herhaaldelijk voor.

2. Het tweede persoonlijke motief luidt: „De kinderen zelf verdringen elkaar: ze moeten gebrek lijden en komen niet door de wereld, of sterven vroeg wegens gebrekkige verpleging."

---

[1]) Door G. Erard; uitgever van Rossen, Amsterdam.

Dat betrekkelijk de meeste kinderen sterven, waar men de grootste gezinnen heeft, kan zeer goed een „post hoc" zijn, zonder nog een „propter hoc" te wezen. [1]) Immers, wat zou men zeggen van deze redeneering: Het socialisme is tegelijk met de economische verbeteringen van het werkvolk toegenomen: dus gaat het socialisme vooruit door verbeteringen? Welnu, even valsch is de vorige conclusie. De oorzaak der grootere sterfte in groote gezinnen ligt eenvoudig in onwetendheid en onverschilligheid voor hygienisch leven en opvoeden, die zeer wel kunnen worden weggenomen zonder het kindergetal te beperken, als men zich de moeite maar getroosten wil, het wassend geslacht daaromtrent goed en op gezaghebbende wijze te onderrichten en te helpen. Dat de ouders, die willen, hun kinderen niet *kunnen* geven, wat ze noodig hebben, is — hooge uitzonderingen daargelaten — een leugen.

Verder: de feiten leeren, dat de meest energieke menschen voortkomen uit groote en tegelijk onbemiddelde gezinnen. De oplossing van dit raadsel is duidelijk genoeg. Zij werken, omdat ze *moeten*. En het gaat hun voorspoedig, omdat ze *werken*. De Heer Mr. S. v. Houten zegt zelf: „Het vooruitzicht, om zich „later krachtig te moeten inspannen, daar het ouderlijk „vermogen onder meerderen moet worden verdeeld, „werkt op de ontwikkeling der kinderen gunstig." [2]) En Dr. Wynaendts Francken: „De ondervinding leert, „dat kinderen uit groote gezinnen, wat hun karakter „en persoonlijkheid aangaat, zich veelal beter door de „moeielijkheden des levens weten heen te slaan, dan

---

[1]) In sommige streken van ons land, waar vele groote gezinnen zijn, sterven betrekkelijk de meeste kinderen.

[2]) Neomalth. en Vrouwenrecht, bl. 51.

„zij, die als eenig kind steeds onder de teere zorgen „hunner ouders opgroeien." [1])

Juist, de ondervinding leert dit. De groote winkelzaken in onze Nederlandsche steden b.v., zijn haast alle in handen van rijke Duitschers (nu Nederlanders), wier ouders of grootouders bijna uitsluitend stamden uit groote ongefortuneerde gezinnen.

Neen, onder de geldhebbers daar zijn zij, die niet door de wereld komen. Ze hebben vaak weinig goeds geleerd en veel kwaad. Als sommige kinderen uit behoeftige gezinnen niet slagen, zegt Dr. Pinkhoff terecht, dan zouden ze ook waarschijnlijk met geld niet geslaagd zijn. [2]) Daarbij komt nog, dat geld lang geen betrouwbaar fundament is. Hoevele millioenen zijn er door de drie finantieele katastrophen der laatste acht jaren uit Nederland verdwenen en hoevele menschen daardoor tot armoede gebracht!?

Wij kunnen niet nalaten hier een schoone bladzijde te citeeren uit het genoemde herderlijk schrijven van Kardinaal Mercier:

„Het is niet passend en ook niet goed, dat de kinderen „in hun jonge jaren de mogelijkheid inzien, of de zekere „hoop krijgen, om later zonder eenige moeite voordeel „te kunnen trekken van de spaarpenningen, welke gij „hun op uw sterfbed in handen zult geven. Zij moeten „den prikkkel der nooddruft gevoelen.

„Meent dan niet, dat gij verstandig handelt, indien „gij uw kinderen aanspoort plaats te nemen op die „sport der maatschappelijke ladder, waartoe gij door „uw wilskracht en uw spaarzaamheid zijt opgeklommen.

---

[1]) Sociale Vertoogen, bl. 99.

[2]) „Pro en Contra" Serie I, 1. bl. 33.

„Leert hun, dat het punt van uitgang weinig beteekent, „doch dat voor hen de belangrijkste vraag is, op welk „punt zij zullen aankomen.

„De allerslechtste dienst, welken ouders aan hun „kinderen kunnen bewijzen, is hen vrij te stellen, ik zeg „niet van de wet (want de wet staat boven hun wil) maar „van de noodzakelijkheid om te arbeiden: zonder arbeid „geen krachtige mannen en geen krachtige volkeren!"

„Christen-ouders, zijt gij dan uw catechismus ver„geten? De luiheid is een der zeven hoofdzonden, „d. w. z. een der vergiftigde bronnen, waaruit alle on„deugden opborrelen.

„Aan elke dochter wilt gij een bruidschat geven, „zoodat zij niet gevraagd behoeft te worden om haar „zelve alleen, om haar bekoorlijkheden, om haar ge„schiktheid voor het moederschap en zijne plichten, „om de zedelijke schoonheid van haar karakter.

„Toch ware het voor haar beter nooit te huwen, „dan als onschuldige slachtoffers overgeleverd te worden „aan losbollen, die na een veel bewogen jonkheid slechts „een zwak verlangen om zich te verbeteren in zich „gevoelen, doch in werkelijkheid niets meer doen, dan „misschien onbewust, den drang involgen naar een „onbezorgd, gemakkelijk en genotvol leven.

„Aan iederen zoon wilt gij een goede positie ver„zekeren, die hem naar uwe meening beveiligt tegen „het gevaar van een mislukte loopbaan, maar die hem „tegelijk berooft van een vruchtbaren ondernemings„geest, doordat hem het succes verzekerd is, vóórdat „hij het verdiend heeft.

„Ziet gij niet, dat gij in plaats van aan uw kinderen „een opvoeding te geven — d. w. z. hen te helpen of „te verplichten om hun voordeel te doen met al de

„hulpmiddelen, welke de natuur in hun verstand, hun „wil, en hun handen hun heeft gegeven — hunne „ijdelheid en traagheid streelt, en dat gij op die wijze „in deze jonge harten, die gij zoo liefhebt, en waarin „gij u zelf zoo gaarne tracht weer te vinden, het ontwaken „der slechte neigingen van het dierlijke in den mensch „bevordert? Hebt gij de vervloeking niet gehoord, „welke de H. Paulus over de niets-doeners heeft uit„gesproken? Op welken grond zou hij recht op voedsel „hebben, die niet wil werken? — zegt de groote „Apostel, zelf de meest onversaagde strijder voor de „christelijke beschaving: „Si quis non vult operari „nec manducet" (II Thess. III, 10).

„Nog kort geleden sprak in ons midden iemand, „die nauwkeurig acht geeft op onze hedendaagsche „zeden, over een club van jongelieden, die den tijd, „welken zij niet bezigen voor allerlei soort van sport, „theater en nog onedeler genoegens, doorbrengen met „spel en zoutelooze praat. En zinspelende op de ramp, „die Messina deed verdwijnen, voegde hij er in bijtenden „spot aan toe: „Indien die club van jongelieden ware „weggezonken, en zij, die haar geregeld bezoeken, „mede waren omgekomen, dan zou er daardoor in heel „België niets veranderd zijn; noch de werken van lief„dadigheid, noch de staatkunde, noch de nijverheid, „noch de wetenschap, noch de kunst zouden er eenig „nadeel van ondervinden!"

„Is het geen schande voor jongelieden van „stand" „— zooals men dat noemt — die waarlijk de leidende „standen behoorden te zijn, dat hun levenswijze zulke „gedachten wekt?" [1])

Dat kinderen van bedorven ouders vaak een ramp

[1]) bl. 18.

worden van zich zelf en anderen, is nog geen reden om aan zulke ouders de n.m. heilmiddelen aan te raden. Afgezien nog van het feit dat men een premie zou stellen op de ontaarding, valt de graad van zedelijke ellende, tot dit „voorrecht" (?) vereischt, moeielijk te bepalen. Wij zouden ook niet weten, waar men grooter kans heeft zedelijke monsters te kweeken: bij sommige leden van den hoogsten stand, die schijnen te leven voor luiheid, opschik en geldverspilling — om erger niet te noemen — of bij den proletariër.

Het is de schoone taak van den geestelijke en den medicus, — trouwens van iedereen, die weet, dat de bron der individueele en sociale welvaart ligt in de karaktervorming door strijd en zelfbedwang, de bron tevens van het algemeen welzijn, — de groeiende gezinnen aan te sporen tot moed en volharding, hen wijzende op anderen, die zij kennen en die er glansrijk gekomen zijn, beter dan vele kinderen met geld; maar ook, waar het noodig mocht zijn, helpende, daar zulke vóor anderen onze medewerking verdienen.

3. „Ziekelijke echtgenooten" — zegt men — „moeten „geen kinderen krijgen, omdat dezen zwak en ellendig „zullen zijn."

Het eerste antwoord van een Christen op deze bewering is: „Het is beter te zijn dan niet te zijn." Ieder redelijk schepsel kan eenmaal volmaakt gelukkig wezen. Sterft het ongedoopt en zonder zijn verstand te hebben gebruikt, dan mogen wij aannemen, dat het volmaakt, hoewel niet bovennatuurlijk, gelukkig is. Slechts een niet-Christen kan zeggen, wat Mr. van Houten zegt, waar hij het heeft over de Parijsche kindertjes, die sterven binnen hun eerste levensjaar. „De Parijzenaars „oordeelen, en terecht, dat deze kleine rondwandeling

„op aarde volkomen overbodig is." [1]) Weet de mensch eenmaal van zijn bestaansdoel, van een Schepper, wiens Wil hij heeft te volbrengen, aan Wien hij rekenschap schuldig is en Wiens eischen hem bekend worden door de stem van zijn geweten, dan heeft hij immers eene vrije keuze. En wie zal nu beweren, dat een vrije keuze tusschen goed en kwaad, tusschen geluk en ongeluk voor den mensch met rede begaafd, een droevige beschikking is?

Overigens trekt men besluiten, die men in 't geheel niet trekken kan. Vooreerst kunnen sterke ouders zwakke kinderen hebben, evenals zwakke ouders sterke kinderen. Zekerheid heeft men daaromtrent nooit. Het is zelfs in de meeste gevallen in 't geheel niet te zeggen, of er groote kans bestaat, dat het kroost van zwakke ouders zwak zal zijn; en van geen enkel huwelijk kan men te voren weten, *dat* er nakroost zal zijn, of, wanneer er nakroost is, dat er nog zal bijkomen. En als men daarbij bedenkt, dat er tegen de stelling: „er zijn waar-„schijnlijk in 't geheel geen erfelijke ziekten", volgens Prof. H. Treub [2]) niets met zekerheid valt in te brengen, zoodat er alleen een mogelijke ziekte*aanleg* overschiet, dan blijft er van het derde neomalthusiaansche motief al niet veel meer over. Een ziekte*aanleg* valt te bestrijden; en wanneer ze later uitbarst ligt het in zeer vele gevallen aan onvoorzichtigheid van de ouders of kinderen zelf.

Maar nemen we nu eens den ziekteaanleg, die de meeste offers eischt: n.l. die voor tuberculose, met name voor longtering. Is nu een mensch met die praedispositie

---

[1]) t. a. p., bl. 45.

[2]) Geneeskundige Huwelijkswetgeving, bl. 118.

ellendig te noemen? Kan men van dezen zeggen: „het ware beter voor hem niet geboren te zijn"? Lieden, die zoo spreken, handelen zeer inconsequent met een teringlijder naar een sanatorium te zenden. Ze doen in dat geval immers niets anders, dan zijn „ellende" verlengen. Maar, afgezien van het feit, dat zulke ziekelijken met hun eigen toestand vaak heel tevreden zijn, is het dan alleen het *lichaam*, dat den mensch maakt? Leven juist in de zwakste omhulsels niet dikwijls de sterkste geesten, aan wie het menschelijk geslacht ontzettend veel te danken heeft? En geeft juist die sterke geest ook aan het lichaam niet vaak een regeneratiekracht, die in geen enkele apotheek is te vinden? [1]) Lafheid alleen kan zoo'n maatregel dicteeren. Daarom komen wij met nadruk op tegen het overervings-terrorisme, waarmede sommige moderne rashygienici — zooals Prof. Förster zeer juist bemerkt — „een reglement voor „menschenteelt propageeren, dat in den paardenstal „thuis hoort." [2])

Hieruit volgt niet, dat men aan sommige lieden het huwelijk met dezen of genen niet moet ontraden; er volgt alleen uit, dat men aan zieke personen geen permanent huwelijksbeletsel mag in den weg leggen om de kinderen, en zeker niet aan gehuwden het huwelijksgebruik mag verbieden. [3]) Onverklaarbaar is het, dat neomalthusianen aan sommige zieken alle hoop op het huwelijksleven ontnemen, terwijl zij elders de tijdelijke of voortdurende onthouding bestrijden,

---

[1]) Zie Förster, Sexualethik en Sexualpädagogik, 103, en Mr. Treub t. a. p., bl. 123, 124.

[2]) t. a. p., bl. 103.

[3]) Zie Dr. Rutgers bij Wijnaends Francken, t. a. p., bl. 109.

„omdat de mensch recht heeft te voldoen aan zijn „natuur" of „omdat hij anders tot prostitutie vervalt." [1])

4. Eindelijk heet het: „Met zwangerschap of bevalling is somtijds het leven der moeder gemoeid." Een of meer bevallingen zijn zeer moeilijk gegaan, de zwangerschap is niet zonder gevaar verloopen, of het vrouwtje is toch al zwak. In zulke gevallen hoort men wel eens van den medicus: „Neem u in acht „voor een nieuwe bevalling, het kan of zal u het leven „kosten."

Nu is dit zeker: de meeste sterfgevallen tijdens bevalling of zwangerschap waren noch door de ervaring aangewezen, noch door den medicus voorspeld. En de gevallen, waarvoor gevreesd werd, liepen meestal goed af, terwijl de ongelukken in den regel nog hadden kunnen worden voorkomen door tijdige en goede medische hulp. De huidige stand der wetenschap en techniek staat toe als regel op te stellen: Een zwangere vrouw, die bijstand geniet zooals deze in de grootere plaatsen van Nederland — dus ook voor de bewoners van het land gemakkelijk bereikbaar — te genieten is, kan altijd behouden blijven. Zelfs buiten dit gelukkig millieu sterven heel weinig zwangeren of kraamvrouwen, vooreerst omdat haast overal verloskundige hulp aanwezig is, en ten tweede omdat hoogernstige gevallen zonder-eigen-schuld toch reeds onder de zeldzaamheden behooren. Er schiet dus heel weinig gevaar over, dat redelijkerwijze tot voorwerp eener waarschijnlijke voorspelling kan worden gemaakt. En dit weinigje wordt natuurlijk nog verminderd, doordat niemand kan weten, *of* nog een zwangerschap zal intreden.

---

[1]) Zie Dr. Rutgers bij Wijnaendts Francken t. a. p. bl. 109.

Nemen we een paar concrete voorbeelden ter illustratie. Het komt herhaaldelijk voor, dat aan eene vrouw, die wegens bekkenvernauwing moeilijk baart, door den verloskundige wordt medegedeeld, „dat zij wel nooit „een levend kind zal ter wereld brengen," of, „dat haar „leven bij de bevalling gevaar loopt."

Men kan er echter zeker van zijn, dat een dergelijke mededeeling geschiedt, om de eigen onkunde of onhandigheid goed te praten. De verloskundige, die zijn vak verstaat, heeft — zooals gezegd — de zekerheid, dat hij zijn patiënte ook door een moeilijke baring veilig zal heen voeren, (afgezien natuurlijk van onverwachte complicaties). Nog voortdurend heerscht overigens bij het groote publiek de vrees, dat tijdens de baring het leven der moeder in conflict zal komen met dat van het kind en dat alsdan een van beide levens zal moeten opgeofferd worden.

Nu zij op deze plaats nog eens gezegd, dat dergelijke schokkende toestanden in onzen tijd en met onze moderne verloskundige techniek niet meer voor mogen komen, en komt wellicht zulk een geval nog sporadisch voor, dan heeft men recht, den verloskundige ter verantwoording te roepen, of hij het intreden van een dergelijken toestand niet wist te verhinderen.

De geneesheer, die zich bevoegd acht, ook bij gevallen van ernstige bekkenvernauwing, zijn patienten bij te staan, moet weten, dat het niet voldoende is, de kraamvrouw, zoo-goed-en-zoo-kwaad-als-hij-kan, te helpen. Zij verwacht, en met recht, afdoende hulp, zoodat de belangen van haar en haar kind zoo goed mogelijk verzorgd zijn.

Gelukkig echter, dat bemoedigende (!) uitlatingen, als boven vermeld, gewoonlijk door het verloop eener

volgende baring gelogenstraft worden; want bij behoorlijke leiding der bevalling blijkt deze de volgende maal of malen te verloopen zonder of met geringe moeilijkheid.

In een ander geval heeft een nierontsteking tijdens de zwangerschap in ernstige mate de gezondheid der zwangere verstoord; mogelijk zelfs zijn er ten slotte stuipen opgetreden, doordien de toestand niet spoedig genoeg werd herkend, of niet tijdig genoeg de geneesheer werd gewaarschuwd.

Nu moge deze zwangerschapsstoornis inderdaad niet gering te schatten zijn, toch geeft zij den geneesheer geenerlei recht, een volgende zwangerschap te verbieden, zooals zoo vaak gebeurt. De medicus bedenke, dat eene zwangerschap, die ditmaal met ernstige stoornis van den kant der nieren gepaard ging, een volgenden keer mogelijk zonder bezwaar verloopt, indien hij zorgt, dat de patiente zijn hygienische voorschriften met zorg naleeft. Niets is gemakkelijker, dan van de hoogte zijner wetenschap te decreteeren, dat er geen zwangerschap meer mag intreden; maar men loopt gevaar, het natuurlijk recht te verkrachten en het echtelijk geluk te verwoesten. Menschlievender is het de gemoedsrust zijner patiente niet noodeloos te verstoren en veeleer al zijn wetenschap aan te wenden, ten einde te verkrijgen, dat een volgende zwangerschap geen bezwaren oplevert.

In een derde geval verliest de vrouw veel bloed bij de bevalling. En alweer staat de deskundige gereed met de ongemotiveerde waarschuwing voor herhaalde zwangerschap, en is hij wellicht de oorzaak, dat het n.m. ter hulp wordt geroepen. Maar waar moet het heen, als ten slotte bij elke complicatie van eenige

beteekenis aan de moeder wordt meegedeeld, dat een volgende bevalling misschien haar leven in gevaar zal brengen? Bestaat dan de verloskunst alleen hierin, dat men doet, wat elke baker doen kan en zijn honorarium ontvangt? Neen, de verloskunst is gelukkig tot heel wat meer in staat, dan blijken kan uit de handgrepen van menigen verloskundige, en al staat het heel gewichtig met een ernstig en medelijdend gezicht eenige positieve uitspraken ten beste te geven, gewichtiger is het, te zorgen, dat de patiente een volgende maal niet zooveel bloed verliest en weer spoedig aan haar gezin kan worden teruggegeven. [1])

Aan den anderen kant kan het geschetter van een deel van het publiek over de onverantwoordelijkheid van den medicus, die niet waarschuwend optreedt, veilig ophouden. Laat men liever eens de vraag stellen of die bangmakerij geen *nadeelige* gevolgen heeft. Een medicus, die denkt, zooals een zekere n.m., dat het „hoogste zijn" is „de lust der liefde, die niet wordt be„nadeeld door de gedachte aan niet wenschelijke ge„volgen," zal gemakkelijk besluiten tot een waarschuwing. Die menschen kunnen immers toch blijven genieten, meent hij. Afgezien nu van de ergernis, aldus gegeven, en den gewetensstrijd veroorzaakt in de ziel van den man of de vrouw, vragen wij: Zou de angst der vrouw, die ondanks dien raad is zwanger geworden,

---

[1]) Natuurlijk zullen in streken, waar de medische wetenschap zich niet zoo gelukkig heeft kunnen ontwikkelen, de gevaren grooter en de gevallen met doodelijken afloop talrijker zijn. Wat echter onze positie tegen het n.m. niet kan verzwakken, omdat de grootere gevaren aldaar de beteekenis van dit argument slechts *naar rato* verminderen, en allerminst opheffen, terwijl onze redeneering overigens haar volle kracht behoudt.

de angst — let wel — door den medicus veroorzaakt, niet een zeer slechten invloed hebben? Is die raad dan een verantwoordelijke daad te noemen?

Maar die weinige gevallen, waarin zwangerschap met reden gevaarlijk kan genoemd worden, ze komen toch voor, zegt men. En wat dan? Wij antwoorden met eene wedervraag: Wat moet de mensch beginnen, die niet trouwen mag, zooals prof. H. Treub aan sommigen bij de wet wil verbieden? Wat moet de man doen, als door den medicus is geconstateerd, dat tijdelijk of voortdurend de coïtus voor de vrouw hoogst gevaarlijk zal zijn? Wat moet hij, als zijn vrouw een jaar of langer in het ziekenhuis ligt, of het eerste jaar na den dood zijner echtgenoote? Dan moet hij zich onthouden; wij zullen de oplossing wel geven.

Iedereen begrijpt dat een echtgenoote, lijdende aan een ernstige, slepende ziekte, van het gevaar eener eventueele zwangerschap op de hoogte moet worden gebracht.

Met name mogen hier genoemd worden gevallen van voortschrijdende tuberculose, hart-, nier- en lever-aandoeningen, suikerziekte, de ziekte van Basedow, asthma, kanker, sommige zenuwziekten en nog andere minder veelvuldig voorkomende aandoeningen.

Wanneer een dezer ziekten aanwezig is *in die mate*, dat de patiente verhinderd is haar huishoudelijke plichten te vervullen, misschien zelfs genoodzaakt is, haar bed te houden, dan is het zonder meer vanzelf sprekend dat zwangerschap hier hoogst gevaarlijk is. Maar, mag men er terstond bijvoegen, bij al deze toestanden is niet alleen zwangerschap, maar ook het huwelijksgebruik gevaarlijk te achten en een echtgenoot, die zijn vrouw respecteert en liefheeft zal haar hiervan verschoonen.

Bij de lichtere gevallen is de beslissing moeilijker. Een zuiver en scherp oordeel, gesteund door groote ervaring en een eerlijk gemoed behooren hier den geneesheer te leiden bij het uitspreken van zijn gevoelen.

De tallooze gevallen van lichte longaandoeningen met neiging tot genezing, de min of meer onschuldige vormen van hart- en nierziekten, eischen een zorgvuldig onderzoek en deugdelijke observatie, vooraleer men een beslissende uitspraak doet. En dan mag wel eens geconstateerd worden, dat men in de laatste jaren veel optimistischer gestemd is dan voorheen ten opzichte van de zwangerschap bij verschillende ziekten. De uitspraak van den Franschen hoogleeraar Peter, dat een meisje met een hartsgebrek niet mocht trouwen, een echtgenoote met een hartsgebrek geen kinderen mocht krijgen, en een moeder niet mocht zoogen, heeft langen tijd opgeld gedaan, doch heeft tegenwoordig veel geringer beteekenis. Ook omtrent stoornissen in de functie der nieren is men beter ingelicht dan vroeger en weet men de gevaren te voorkomen, die mogelijk tijdens de zwangerschap mochten dreigen, terwijl men door een vroegtijdiger herkenning en doelmatiger behandeling der longaandoeningen heel wat moeder- en kinderlevens heeft weten te behouden. Gemakkelijker wordt de beslissing, wanneer er reeds eens of meermalen een zwangerschap is doorgemaakt. De wijze, waarop zwangerschap en kraambed zijn verloopen, de invloed, dien de zwangerschap op den loop der ziekte heeft gehad, zijn een goede vingerwijzing voor de toekomst; en is het dan noodig gevaar te signaleeren, welnu, echtgenooten, die elkaar werkelijk liefhebben, leeren spoedig dat offer brengen. Dat leert men echter niet, waar alleen lust in het spel was,

zooals bij menig modern huwelijk, dat gesloten wordt met de gedachte: „als het niet hooger of lager wil, „gaan we uit elkaar." Daarom moet het huwelijk onverbreekbaar zijn, opdat men eerst bezinne, voor men begint. Een christelijk paar denkt daarover niet eens verder na. Het jammergeroep komt — heel eigenaardig — juist van die zijde, waar men zich aan dat gebod in 't geheel niet stoort. Het is wellicht onkunde, of nog erger, ongevoeligheid.

Een patient komt bij zijn geneesheer klagen. De geneesheer ontdekt ernstige afwijkingen tengevolge van nicotine-vergiftiging en raadt dringend aan, het rooken te laten. „Best", zegt de patient, „het is een groote opoffering voor me, maar ik zal het doen, desnoods voor goed."

Een ander patient blijkt een ernstige aandoening van zijn zenuwen, zijn hart, of wat ook, te hebben; gevolg van den borrel. „Den borrel laten", zegt de dokter, „anders gaat het niet." „Heelemaal laten, dokter?" „Heelemaal!", is het onverbiddelijke antwoord. En zie, de borrel blijft voortaan in de flesch.

Een echtgenoot begeleidt zijn zieke echtgenoote naar het spreekuur van den geneesheer. De dokter acht onder vele andere dingen ook de huwelijksgemeenschap gevaarlijk; want zwangerschap is voorloopig streng te ontraden.

Waarom zegt ieder echtgenoot nu ook niet onmiddellijk kort en flink, zooals de beide vorige patienten: „best dokter, dan zal ik mij onthouden"? Is het alleen omdat de sexueele begeerte zooveel sterker is, dan de zucht naar alcohol of tabak? Och neen, want rooken en drinken zijn bij velen een ware hartstocht, de huwelijksgemeenschap voor velen weinig meer dan een gewoonte.

Waarom kost het dan zooveel moeite, de onthouuing te betrachten?

Van de tabak- en alcoholvergiftiging ondervindt de patient aan *eigen* lijf het groote nadeel en zoolang er nog een weinigje energie in hem is, zal hij trachten, zijn hartstocht te bedwingen uit zucht naar zelfbehoud. Met de geslachtelijke onthouding is het anders.

Niet hij, maar een ander dreigt nadeel te ondervinden van de huwelijksgemeenschap, en ter wille van een ander — al is dit ook de echtgenoote — zich een genot, soms maar een gewoonte te ontzeggen, zie, dat is voor niet weinig mannen te veel gevergd!

Is het niet teekenend, dat vele mannen, die spreken van de vervulling hunner huwelijks*plichten*, hierbij niet denken aan den *plicht*, hun echtgenoote lief te hebben, voor haar te zorgen, in het gewone dagelijksche leven haar door allerlei dingen wat vreugde te bereiden? Dat alles wordt juist niet bedoeld. Alleen wordt verstaan de voltrekking van de geslachtsgemeenschap. Alsof dat *de eenige* plicht ware van den echtgenoot! „Mijn man „kan zijn huwelijksplichten niet waarnemen," zoo laat een jonge echtgenoot eenigen tijd na het trouwen zijn vrouw aan den dokter meedeelen, terwijl het in dit geval veeleer zijn plicht was geweest met wat meer geduld en zachtheid op te treden, in plaats met ongeduldig geweld aan te dringen. Wil men weten, wat hier plicht is, zoo leze men b.v. in Aertnys, [1]) waar het recht op de huwelijksgemeenschap aan den man wordt ontzegd, o.a. als de gemeenschap telkens gepaard gaat met zeer hevige pijn, of wanneer de gemeenschap al te veelvuldig (ob petitionem immoderatam) zou worden geeischt, dus hoogst onredelijk zou zijn.

[1]) Theol. mor. Lib. VI, no. 510 III.

neomalthusiaansche praktijken kunnen we niet dulden, als schadelijk voor individu en gemeenschap; onthouding is voor beide volkomen onschadelijk; de keus is derhalve gemakkelijk.

Dat de beoefening der onthouding door de huiselijke inrichting dikwerf moeilijk is, valt niet te ontkennen; een afdoend bezwaar is het niet voor hen, die ernstig willen.

Een enkel woord past hier nog over de meening van velen, dat onthouding schadelijk voor de gezondheid zou zijn.

Het Katholieke geloof leert, dat de kuischheid eene deugd is; volgens de opvatting van vele materialistische geneeskundigen moet of kan de onderdrukking eener physiologische functie, ook dus van de geslachtsdrift, nadeel berokkenen aan de gezondheid.

Men moet hier echter onderscheid maken.

De functie bijv. van het hart, van de lever, longen, nieren, maag, zijn noodzakelijk voor de instandhouding van het *leven*. Worden deze functies niet of niet naar behooren verricht, dan wordt het lichaam ziek en sterft het.

Geheel anders met de geslachtsverrichtingen.

Deze dienen niet tot de instandhouding van het *individu*, maar van de *soort*. Als er niemand trouwde, zou het menschengeslacht te gronde gaan, maar dat de gezondheid zou schade lijden, als men niet van tijd tot tijd cohabiteerde, zooals velen willen doen gelooven, is een bewering zonder eenigen grond.

Men kan toch niet ontkennen, dat tallooze jongelieden ongerept het huwelijk binnengaan; jongelieden, die blijkens hun huwelijk toch bewust of onbewust den sexueelen drang in zich voelden en desniettemin tot aan hun huwelijk op 25 à 30-jarigen leeftijd kuisch

bleven en zich van geslachtelijke gemeenschap onthielden? Terwijl toch al deze jongelieden zich verheugen in een goeden staat hunner gezondheid en geenerlei nadeel ondervonden van hun geslachtelijke onthouding.

Wat gelooft men dan toch wel van onze duizenden religieuzen, mannelijke en vrouwelijke, die zich verplichten tot kuischheid hun leven lang! Zijn deze duizenden dan allen huichelaars of abnormaal aangelegde naturen? Dat aan velen de gelofte van kuischheid strijd kost is niets bijzonders; evengoed als het hun moeite kan kosten, zich dag in dag uit te blijven onderwerpen aan hun overige plichten. Dat aan enkelen, die het „waakt en bidt" vergeten, de strijd te zwaar wordt en dezen hun roeping ontrouw worden, wien zal het verwonderen! De overgroote massa echter blijft trouw aan hare geloften. En dat de levenskracht daarbij niets inboet, leert reeds een oppervlakkige waarneming van den arbeid in inrichtingen van onderwijs en ziekenverpleging. Veeleer zou men geneigd zijn, de opwerping met een „integendeel" te beantwoorden.

Immers, het is de ervaring, dat ongehuwde patiënten, die met genitaal-klachten bij den gynaecoloog komen, bijna nooit virgines blijken te zijn. Als men uit dat feit het besluit trekt, dat ongehuwde vrouwen, die kuisch leven, minder aan stoornissen op gynaecologisch gebied lijden, hoe rijmt dit dan met de meening, dat onthouding nadeelig is of kan zijn? Want het niet voldoen aan een z.g. physiologische functie zal voor de vrouw toch wel evengoed nadeelig zijn als voor den man? Of zou het niet veeleer andersom zijn, dat zij, die op ongeregelde manier, wat tijd en wijze betreft, toegeven aan hun sexueele neigingen, daardoor eer toegankelijk zijn voor gynaecologische afwijkingen?

Voor wie de onthouding moeilijk, misschien nadeelig is?

Niet voor jongelieden, die van hun ouders een zorgvuldige opvoeding hebben genoten, en door hen behoed werden voor ontijdige aanraking met de wereld om hen heen, — niet voor degenen, die van jongs af gewend zijn aan arbeidzaamheid, gehoorzaamheid en zelfbedwang; maar wel voor jongelieden, die — de kinderschoenen nog niet ontwassen — hun zenuwen prikkelen door de genietingen, die het moderne leven zoo gemakkelijk voor elkeen te verkrijgen stelt, die sexueel opwindende boeken lezen, snuffelen in onkuische platen, kinematografen en variété's bezoeken en bij dit alles reeds vroegtijdig zich gewennen aan alcohol. Zulke karakters zijn tegen de aanvechtingen der sexueele begeerten minder bestand. Voor dergelijke jongelieden, die van geen rem voor hun hartstochten willen weten, wier geestesleven slechts gericht is op het sexueele, is onthouding even moeilijk als de onthouding van drank voor een alcoholicus. Bij hen is het mogelijk, dat de onthouding tijdelijk schijnbaar nadeel veroorzaakt op dezelfde wijze, als de plotselinge onthouding van drank en morphine bij hen, die daaraan verslaafd zijn, een kortdurende evenwichtsverstoring tengevolge heeft.

Ten slotte nog een woord van Prof. F. W. Förster en een van Newton. Förster schrijft: „Als in de eerste „eeuwen des christendoms, talrijke echtparen als broer „en zuster met elkaar konden leven ter verheerlijking „van Christus en tot blijde getuigenis der nieuw ontdekte kracht van den geestelijken mensch, dan zal „het toch zeker geen onbereikbaar ideaal wezen voor „den „vrijen" man van den tegenwoordigen tijd, zijne „driften zoo in de macht te krijgen, dat hij de gezellin

„zijns levens niet in den platten dienst der driften „verbruikt en misbruikt!... Door de beheersching der „geslachtsdrift worden werkelijk de gaven der natuur „niet verminderd noch miskend, integendeel zij worden „juist vereenigd met de diepste geestelijke vreugde-„bron en daarom genoten met een duizendmaal hooger „genot. „Zaligheid" en „ziel" zijn op het innigst met „elkaar verbonden." [1])

En Newton: „Het is van groot belang te weten, „dat de scheppingskracht nog op andere wijze gebruikt „kan worden, dan voor 't verwekken van physieke „nakomelingschap; dat men er een veel beter gebruik „van kan maken, dan haar te verspillen ter wille van „het genot van enkele oogenblikken..... Wordt dit „krachtelement in het organisme achtergehouden, dan „kan het in nieuwe gedachten, misschien in nieuwe „uitvindingen, groote concepties van het ware, het „schoone en het nuttige worden omgezet, of in ver-„frisschende, opwekkende blijdschapsgewaarwordingen, „in aandriften tot edele daden, in vriendelijkheid jegens „allen en zegen voor ieder. Dit is inderdaad slechts „een andere soort van verwekking, van voortbrenging. „Het is de teling van gedachten, van nieuwe denk-„beelden, welmeenende gevoelens, intuities van waar-„heden, om het kortweg uit te drukken, eene ver-„wekking in het rijk van het gemoed en den geest „in plaats van op physiek terrein, en dit vormt even-„goed een deel der voortplantingsfunctie als het ver-„wekken van lichamelijk kroost." [2])

* * *

[1]) t. a. p. bl. 108.

[2]) Geciteerd bij Lod. van Mierop „Seksuele Moraal", bl. 89.

Na de persoonlijke motieven komen wij tot de algemeene.

1°. Het motief van de rashygiene. Men wil alleen lichaamlijk-gezonde kinderen in het belang der toekomstige menschheid.

2°. Het klassemotief. Hoe minder proletariërs des te minder schade en gevaar voor de bezitters; daarom het neomalthusianisme onder den arbeidersstand verbreid, want deze breidt zich sterk uit, terwijl juist de bezitters hun gezinnen beperken.

Eerst moeten wij dus afrekenen met den stamboektheoreticus.

„Gezond vleesch!" is zijne leuze. De gezondste exemplaren van het redelijke dier, dat mensch heet, diene men te verbinden; de anderen mogen hun eind halen, maar ze blijven thuis.

Boven hebben wij de vraag gesteld: Heeft het menschdom aan geestelijk sterken, die tevens lichamelijk zwak waren, niet veel te danken? Onder de lichamelijk sterken kunnen ook geestelijk sterken zijn; maar waarom de anderen geweerd? Als men een statistiek maakte van verdienstelijke personen, onderscheiden in lichamelijk sterken en lichamelijk zwakken, dat gelooven wij, dat de laatsten tegenover de eersten geen slecht figuur zouden maken. Het spreekwoord: „Mens sana in corpore sano", „een gezonde geest in een gezond lichaam", moet men niet overdreven toepassen. Waar is, dat een gezond lichaam den geest gelegenheid geeft, zich ongestoord te ontplooien en reusachtig te arbeiden, maar even waar is, dat een gezond lichaam zijn hoogere eischen stelt en een naaste gelegenheid is tot zedelijke zwakheid, daar het de straf van het kwaad niet terstond aan den lijve ondervindt. Mr. Treub zegt het heel duidelijk

„Het peil van een volk wordt gelukkig niet in de „eerste plaats gemeten aan zijn lichamelijke, maar aan „zijn geestelijke ontwikkeling... Dit behoeft het rekening „houden ook met lichamelijke niet- of minderwaardig-„heid in verband met de voortplanting niet uit te sluiten, „maar dit komt toch eerst in de tweede plaats... „Physiek zwakken en gebrekkigen kunnen èn voor „zich zelf èn voor de maatschappij, waarvan zij deel „uitmaken, hun lichamelijke minderwaardigheid com-„penseeren door eene hooge geestelijke waarde. Het „is waarlijk geen uitzondering, dat dit geschiedt. Hoeveel „lichamelijk zwakken zijn er niet, die op ethisch, artistiek „of wetenschappelijk gebied met groote verdienste ge-„arbeid hebben en arbeiden en die in dien arbeid eene „voldoening en een genot hebben gevonden, dat aan „vele lichamelijk „sterken" is ontzegd." [1]) En Prof. Förster: „Juist de robuste, physieke kracht vervalt „maar al te spoedig tot wegkwijning, wanneer ze in „het leven treedt *zonder de bescherming eener geestelijke „macht*... Het is waarlijk geen toeval, „dat de oudste „wijsheid den mensch meer drijft tot *weder*geboorte „dan tot geboorte, en hem verbiedt, voorzienigheid te „spelen, waar hem de combinatie der vormende levens-„krachten wel eeuwig verborgen zal zijn... Dit is de „eenige ware rassenpolitiek; alle kunstmatige verhin-„dering... berust op waanwijsheid. *En zij, die in den „naam van het „ras" het luidst het doodvonnis uitroepen „over ieder rasbedervend leven, zijn wellicht zelf de „ware dragers en pioniers van den rassendood.*" [2])

En dit behoeft ons ook in 't geheel niet te verwon-

---

[1]) Sociale vragen, bl. 123, 124.

[2]) Sexualethik und Sexualpädagogik, bl. 103, 104.

deren. Het ligt immers voor de hand, dat, evenals schoonheid leidt tot ijdelheid, aldus de physieke kracht tot overdaad en overmoed, en dat menschen met een brooze gezondheid, die van jongs af geleerd hebben pijn te verdragen, zich in acht te nemen en zich te ontzeggen, wat anderen vrij mochten doen, hun wil het krachtigst hebben geoefend en daarom den moeilijksten arbeid vaak hebben aangegrepen en ten einde gevoerd. Ter verduidelijking zij hier bijgevoegd, dat de veel gesmade „ascese" der Kerk, die nog met name in de kloosters wordt beoefend, niets anders is dan zoo'n wilsoefening, bestaande in een systematischen strijd tegen het natuurlijk zinnelijk verlangen, ten einde aan den mensch de opperheerschappij van zijn geest te verzekeren; en het ware in het belang der menschheid, dat zij dit beginsel vooral in de paedagogie meer op den voorgrond bracht. Voor de echte volkskracht zou dit een enorme aanwinst zijn.

2°. Over het klassenmotief kunnen wij kort wezen. Dr. Wijnaendts Francken zegt: „Het is onbillijk eene „prediking van gezinsbeperking aan de lagere standen „uitsluitend toe te schrijven aan een welberekend „klasseëgoisme. Ook zeer edele drijfveeren kunnen „daaraan ten grondslag liggen. Laat men toch de arbei„ders volkomen vrijelijk zich voortplanten, dan zal door „de daardoor verscherpte mededinging en het vermeer„derd aanbod van werkkracht de loonstandaard gedrukt „worden en voor den geleverden arbeid niet zoo groote „verdienste bedongen kunnen worden, als bij een minder „groot aanbod mogelijk zou wezen." [1])

Insgelijks vreest Van Houten voor loonsvermindering

---

[1]) t. a. p., bl. 122.

en noemt hij als voorbeeld het industrieele Duitschland. [1])

Nu zijn bij dit soort van motieven twee dingen zeer opvallend. Vooreerst, dat genoemde vrees voor het arbeiderswelvaren niet komt van de arbeiders zelf, die er toch het meeste belang bij hebben, maar juist van paganistisch-kapitalistische zijde, waar nog altijd het economisch systeem wordt gehuldigd, hetwelk de stoffelijke ellende der massa rechtstreeks heeft veroorzaakt. Vervolgens, dat de lieden, die zich beijveren den menschenaanwas te stuiten, vaak tegelijkertijd de vrees onzerzijds voor een bevolkingsachteruitgang, zooals Frankrijk dien te zien geeft, geheel voorbarig noemen. Mr. Treub meent: „Voorhands bestaat voor de andere Europeesche „landen nog geen vrees, dat zij zullen komen tot „Frankrijks toestand... Voor de andere Europeesche „landen is het bevolkingsvraagstuk geen onderbevol-„kingsvraagstuk" [2]), en Mr. van Houten zegt, dat onze bestrijding „met het oog op de samenstelling „der bevolking en de geboorteregisters, ten eenenmale van actualiteit is ontbloot." [3])

Duidelijker illustratie van het spreekwoord „de wensch is de vader der gedachte" is haast niet mogelijk. Men ziet hier, hoe zelfs geleerde en ervaren mannen een voor de hand liggende conclusie eenvoudig niet zien.

En wat nu de noodzakelijkheid eener toekomstige loonsvermindering betreft, die is juist, wanneer de arbeiderseischen nooit tot een eind komen; en als de liberalen hunnerzijds het socialisme blijven aankweeken, totdat het de baas geworden is, dan zullen die eischen ook — staande de kapitalistische productiewijze —

---

[1]) t. a. p., bl. 63.
[2]) „Sociale vragen", bl. 21.
[3]) t. a. p., bl. 245.

wel nooit eindigen. Maar wanneer de heeren liberalen willen beginnen met den arbeider te erkennen als huns gelijke, vervolgens zelf niet meer eischen dan ze verdienen, en eindelijk door hun daden de bescheidenheid willen preeken, dan wordt het socialisme geen baas.

Tot nog toe zijn de loonen over 't geheel gestegen, zonder dat de industrie daardoor geleden heeft. Als eene industrie, de Duitsche of welke ook, in de knel geraakt, dan zal zij dat eer te danken hebben aan de mededinging der collega's, dan aan de loonsverhooging bij het werkvolk. [1]) Het liberalisme wordt bedreigd door zijn eigen natuurlijke kinderen: het socialisme en de concurrentie; het eerste wordt door papa op straat gezet en het tweede, dat eigenlijk veel gevaarlijker is, mag thuis blijven.

Waar dus de „edele drijfveeren" bovengenoemd ergens zitten, blijft ons voorloopig een geheim, en kunnen wij tot ons leedwezen dit klassemotief alleen aan klasseëgoisme toeschrijven, al willen wij het gaarne onbewust noemen.

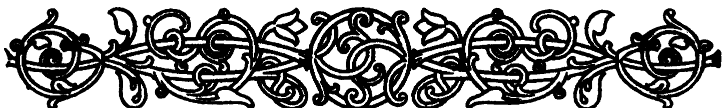
Het is wellicht goed, hier nog een ander egoisme te vermelden, dat, al is het particulier, toch bij velen heerscht en werkt en daardoor veel kwaad sticht. Wij geven alleen eenige voorbeelden. Als een vader met een groot gezin een ruimere woning huurt, van b.v. een rijksdaalder, waar hij een frisch slaapvertrek vindt met een aparte kamer voor de kinderen en een keukentje, en tegelijkertijd klaagt over zijne geringe verdiensten, dan hoorde men vroeger, soms hoort men het nog: „wat doet die man ook in een woning van een rijksdaalder?!" Erger is dit: wanneer ouders met een talrijk

---

[1]) Zie hierover een artikel in „Het Centrum", 21 Febr. 1910.

kroost hun financieelen nood komen klagen, dan wordt hun hun misdaad soms verweten met de woorden: „wat doen jullie ook met zooveel kinderen!" Erger is nog, als mijnheer aan den tuinman of koetsier, die zich voor den dienst komt presenteeren, zegt: „Menschen met een groot huishouden kan ik niet hebben." Dan weet tevens het jonge paar, dat aangenomen wordt, waaraan het zich te houden heeft. Het geslacht in onze steden is zóó prikkelbaar geworden, dat het den schaterlach der jeugd en het getrippel van kindervoetjes op een hoogere verdieping niet meer kan verdragen. „Wij verhuren het bovenhuis niet aan menschen met een troep kinderen," hoort men menigwerf. Zelfs dienstboden willen niet meer in groote gezinnen. „Wij kunnen „geen meid krijgen," verneemt men vaak genoeg; „verschillende aanbiedingen hebben wij gehad, maar als „de meisjes hoorden, dat we veel kinderen hebben, „dan was het al uit."

Deze laatste dingen, waaraan ook Katholieken meedoen, werken de n.m. praktijken geleidelijk in de hand. Men denke daar wel aan!

III.

De nadeelen van het neomalthusianisme.

Hier vooral zal blijken het tegennatuurlijk karakter van het neomalthusianisme. Immers individu, gezin en samenleving worden ten gronde gericht.

Terwijl het voortplantingsvermogen door God aan den mensch is gegeven, om het geslacht in stand te houden en in aantal te doen toenemen, wordt juist door het n.m. dat aantal kleiner en in gehalte minderwaardig.

Verder: wie het christelijk huwelijk begrijpt en door het geloof weet, dat God zelf het instelde, die begrijpt tevens, dat alle sexueele genot binnen de huwelijksgrenzen moet beperkt blijven, en dat zelfs daar nog van een ongeoorloofd genieten sprake kan zijn, n.l. van dat, hetwelk gezocht wordt, terwijl de natuurlijke gevolgen tegelijkertijd onmogelijk worden gemaakt.

Het Doorluchtig Belgisch Episcopaat schreef den 2den Juni 1909: Het neomalthusianisme „is in strijd „met de uitbreiding van het menschelijk geslacht en „het eerste doel van het huwelijksgebruik. Het huwelijk „is door den goddelijken Maker der natuur aan den

„mensch niet gegeven, om er in te vinden vleesche-
„lijke lusten zonder lasten. Zeker, een middel is het „huwelijk om den hartstocht te verzadigen; maar uit- „sluitend onder beding, dat de bereiking van het eerste „doel niet worde belet.

„Het is een zonde *tegen de natuur*, daar het zich stelt „tegenover een drang der natuur zelve en de meest belang- „rijke wetten, welke het huwelijksgebruik ten bate van „het algemeen welzijn regelen, met voeten treedt." [1])

Door het vertrappen van de heiligheid des huwelijks, verdwijnt de eerbied der echtgenooten jegens elkaar. De band, die het gezin te samen houdt, eerbied en liefde, wordt zwakker: de opvoeding lijdt, aan karaktervorming wordt niet meer gedacht; daarbij komt het slechte voorbeeld.

Het individu ontaardt, en zelfs het lichamelijk welzijn ondergaat den onheilvollen terugslag der geestelijke ontaarding. Om dit alles zegt de H. Schrift van Onan, qui semen fundebat in terram, dat hij iets afschuwelijks had gedaan [2]) en heeft het H. Officie 21 Mei 1851 het kwaad gebrandmerkt met „jure naturae prohibitum": „door de natuurwet verboden" en later (19 April 1853) nog eens met „intrinsece malum": „kwaad-in-zich-zelven", terwijl de godgeleerden het noemen een „peccatum ad coelum clamans": „een wraakroepende zonde", d. i. eene misdaad, die reeds op aarde de wraak van God afroept.

Gaan we over tot de bespreking der afzonderlijke nadeelen:

1°. voor het individu;
2°. voor het gezin;
3°. voor de samenleving.

[1]) Collationes Brugenses 1909, bl. 454.
[2]) Genesis XXXIX, 9.

1°. Voor het individu.

De persoonlijke nadeelen kan men onderscheiden in hygienische en psychologische m. a. w. in lichamelijke en geestelijke.

A. De lichamelijke.

De voorstanders van het neomalthusianisme beroepen zich steeds op de ongevaarlijkheid van hunne middelen om zwangerschap te voorkomen.

Dat echter de toepassing van deze middelen wel degelijk nadeel aan de gezondheid kan toebrengen, is de ervaring van ieder geneesheer.

Het is zeer onwetenschappelijk te eischen, dat, om iets te kunnen verbieden, eerst worde aangetoond het verband tusschen een bepaalde ziekte en een bepaalde oorzaak. Als de cholera dreigt, verbiedt men het grachtwater en wie aan hartkloppingen lijdt moet niet rooken, ook al weet men niet of in *dit* geval die oorzaak dat gevolg heeft. Voldoende is te weten, dat een bepaalde handeling zoo'n gevolg hebben *kan*.

Zoo is het reeds a priori waarschijnlijk, dat de niet normaal ten einde gevoerde geslachtsverrichting op den duur veranderingen in de gemoedsstemming en het zenuwleven zal teweegbrengen, bij den een meer bij den ander minder. Herhaaldelijk ziet men dan ook het gestoorde zenuwstelsel tot rust komen, nadat de neomalthusiaansche praktijken niet meer worden toegepast.

Zeer dikwijls echter kan men bij de vrouw de nadeelen van de velerlei mechanische en chemische middelen waarnemen in den vorm van ontstekingsprocessen, die soms gemakkelijk te genezen zijn, doch soms onherstelbaar blijken.

Hoogst gevaarlijk zijn met name een soort instrumenten ter voorkoming van zwangerschap, die intra-uterine worden aangebracht. Bij deze wordt met de gezondheid der vrouw gespot op een wijze, die alle begrip te boven gaat! Voor hen, die deze instrumenten hebben bedacht en die ze verkoopen, is het lichaam der vrouw klaarblijkelijk niets, hoegenaamd niets anders dan een ding van genot, waarmee men doet, wat men wil.

Wanneer bijv. eens een werkgever het zou durven bestaan, een maatregel te nemen in zijn fabriek, die de gezondheid zijner arbeiders in dezelfde mate dreigde te verstoren, als het intra-uterine pessarium het de gezondheid der vrouw doet, dan zouden kolommen vol verontwaardiging de couranten vullen; interpellaties, enquête-commissies zouden aan de orde van den dag zijn, en thans? De koninklijke goedkeuring op de statuten van den n.m. bond! [1])

En de vrouwen loopen in het avonduur met dozijnen naar de gewetenlooze individus, „deskundigen" genaamd, ook al staat een politiepost voor de deur!

Men zou kunnen vragen, hoe is het — afgezien van de groote zonde, die bedreven wordt — te rijmen met de liefde van den man voor zijn echtgenoote, als hij zelf gebruik maakt van middelen, die geen of gering gevaar voor hem zelf opleveren, terwijl hij daarentegen rustig door zijn vrouw middelen laat toepassen, die alle in meerdere of mindere mate het vrouwelijk geslachtsapparaat benadeelen!

De vrouwen mogen bij haar streven naar meer rechten en vrijheid waarlijk wel eens overwegen, dat, zoo ooit,

---

[1]) Wij weten heel goed, dat de Bond deze middelen niet goedkeurt; maar zijn heillooze propaganda stelt den Bond aansprakelijk ook voor deze niet-goedgekeurde middelen!

[redacted]

hier zich het egoisme van den man op zeer ongunstige wijze openbaart, door voor zichzelf het genot van de gemeenschap op te eischen, maar de kwade gevolgen met onverstoord gemoed door de vrouwelijke helft te laten dragen.

Al de voorbehoedmiddelen, ook die, waarvan de neomalthusiaansche bond een opsomming geeft, die onder allerlei fraaie benamingen en in geraffineerde verpakking voor behoorlijk veel geld verkrijgbaar zijn en die alle „een zeker resultaat" beloven, zijn niet alleen onbetrouwbaar, maar ook in staat, plaatselijke of algemeene stoornissen te verwekken. Hun toepassing is derhalve gevaarlijk — soms zeer gevaarlijk — te achten, ook al staat er op den prospectus van een dezer middelen gedrukt, dat het door „meer dan 2000 geneesheeren persoonlijk gebruikt" wordt.

Dientengevolge is de verbreiding der n.m. heilmiddelen onder de menigte het best te vergelijken met het geven van messen of vergif aan kinderen. Hebben ze zich gesneden of vergeven, dan zegt men eenvoudig: „'t Is hun eigen schuld; ze hebben de „zaken verkeerd aangewend; zij hadden niet die, maar „die middelen moeten nemen", en men gaat heen, geheel ontstemd over de onredelijkheid van ons, die volhouden: „Wat het zwaarst is, moet het zwaarst wegen."

B. Er zijn echter ook ernstige nadeelen voor het zieleleven te wachten.

Voor de hand ligt, dat de neomalthusiaan zich in het huwelijksleven veel minder behoeft, dus ook veel minder zal beheerschen, dan hij die de natuur in hare werking niet belemmert. Uit minder oefening volgt minder kracht m. a. w. grooter strijd, wanneer de coïtus een tijdlang niet kan plaats hebben, 't zij omdat een

der echtgenooten niet wil — er kan een tijdelijke verwijdering komen — 't zij om ziekte, afwezigheid, of wat ook. Dit — de neomalthusiaan zal het niet durven bestrijden — is eene schaduwzijde. Hier voelt men duidelijk eene der wonde plekken van het systeem. Sommige neomalthusianen vinden de buitenechtelijke geslachtsdaad nu ook redelijk, anderen verzetten zich er nog tegen met alle rhetorische middelen, die hun ten dienste staan.

En wat zeggen ze van deze redeneering: Wie aan een bepaalde drift toegeeft, verzwakt zijn weerstandsvermogen niet alleen tegenover die drift maar tegenover alle andere. Stel, iemand heeft neiging tot wellust, dronkenschap en opvliegendheid; dan zal hij door den strijd tegen éene, zich sterken tegen alle drie; maar evenzeer zich verzwakken tegen alle drie, als hij toegeeft aan éene; en die verzwakking zal erger zijn, naarmate de triumfeerende drift sterker was. En welke drift is nu, na die tot zelfbehoud, de sterkste? Welke drift zal derhalve, zoo zij meester in huis wordt, de weerbaarheid der ziel het meest bedenkelijk verzwakken?

Prof. Dr. F. W. Förster schrijft: „De toestand, die „noodzakelijker wijze ontstaat uit den zinnelijken wellust „van den man, die geen zelfbeheersching heeft geleerd, „maar zijn hartstocht concentreert op genieten, laat aan „ellende, onwaardigheid en vergiftigende werking alles „ver achter zich, wat de onbeperkte kinderteelt ooit aan „ellende kan voortbrengen. ...De n.m. middelen mogen „een oogenblikkelijke misère voorkomen, op den duur „zullen ze uit hun aard de menschelijke ellende op alle „gebied verveelvuldigen, [1]) *juist omdat zij de heer-*

[1]) 't Is hier ongeveer zooals bij het genot van alcohol; deze geeft voor het oogenblik andere gedachten, opgewektheid en

„schappij der driften en der zinnelijke verfijning opdrijven „tot in het oneindige (cursiveering van ons). Dit nu „werkt vernielend, niet slechts op één punt, maar over „geheel het gebied des levens." [1])

En verder: „Carlyle heeft eens opgemerkt, dat het „wel niet toevallig zal wezen, dat in de teutonische „stamtaal de woorden „gezond" en „heilig" den gelijken „wortel hebben. Jammerlijk heeft men deze innerlijke „gelijkheid van gezondheid en heiligheid in de laatste „eeuw vergeten." [2])

Wij gelooven, dat het gewapend streven naar genot en de haat tegen alles wat hinderend op dien weg ligt, 't zij Godsdienst, 't zij mededinging, 't zij geheel de maatschappelijke orde een hunner troebele bronnen — en niet de kleinste — hebben in het onbedwongen sexueel genot. [3]) De bourgeoisie satisfaite met haar twee kindertjes heeft wat ze wil: de kinderen behoeven zich niet moe te werken, zijn voor de toekomst onbezorgd; maar de slaven van den arbeid spannen hun spieren en zetten hun schouders op, dat de maatschappelijke bovenlagen kraken en barsten; ze willen hetzelfde genieten

---

durf, zelfs een grootere spankracht der spieren: maar de volgende reactie slaat veel verder door het evenwicht heen en duurt heel wat langer, terwijl ten slotte de normale werking van lichaam en ziel belemmerd wordt.

[1]) Sexualethik und Sexualpädagogik, bl. 101.

[2]) t. a. p. bl. 195.

[3]) Aan de overzijde wordt bemerkt, dat vroeger, ook in christelijke perioden ontzettend geslachtelijk; werd gezondigd. Maar men ziet daarbij over het hoofd — en wat toch de kern onzer redeneering uitmaakt — dat men in die dagen *zich bewust was, kwaad te doen,* terwijl men thans het tegennatuurlijk en buitenechtelijk voldoen voor *redelijk* en dikwijls voor *plichtmatig* houdt.

als die daar omhoog. Is het niet opmerkelijk, dat in Frankrijk, hetwelk door het n.m. als door een Egyptische plaag wordt uitgemoord, de godsdienst neerligt, de burgerij slaapt, en het anarchisme den kop opsteekt, zooals in geen ander land van Europa?

Dr. J. M. van 't Hoff, neomalthusiaan, zegt zoo juist, dat de ondervinding hem geleerd heeft: „dat de hartstocht van het oogenblik geen rekening pleegt te houden „met de mogelijke gevolgen in welk opzicht ook" [1]. Jammer, dat hij niet even verder heeft nagedacht. Dan had hij moeten inzien, dat de man, aan toestemmen in zijn sexueele prikkeling gewend, een zeer gemakkelijke prooi wordt van de prostitutie en van al de haar volgende venerische ellende. Dr. van 't Hoff zal ons toch moeten toegeven, dat deze drie factoren: de onbedwongen neomalthusiaan, de hartstocht van het oogenblik en de prostitutie nog al eens te samen zullen komen. Geeft hij dat niet toe, dan beroepen wij ons op prof. Treub en van Houten, die de meening zijn toegedaan, dat onthouding leidt tot het frequenteeren van prostituées, onder welke onthouding zij ook wel zullen gelieven op te nemen, of beter voorop te stellen, de onthouding van den onbedwongen neomalthusiaan, al is die onthouding dan ook maar tijdelijk door de omstandigheden geboden.

Waarom zou het psychologisch proces bij den sexualist anders zijn, dan bij den alcoholist? Deze laatste weet, dat hij zich zedelijk en lichamelijk ruïneert, maar hij doet het. De alcoholisten, die hun leven hebben verwoest, wijzen wij met den vinger aan, daar de dronkenschap een kwaad is, dat uit zijn aard aan den

[1]) *Pro en Contra*, Serie I, no. 1 bl. 13.

dag komt. Bij het onwettig verkeer, is dat niet zoo. Dat kan geheim blijven. Wie het in de plaats zijner inwoning niet wil, vindt het elders en geen enkel teeken duidt na afloop de zonde aan. De venerische ziekte wordt immers als zoodanig door den leek niet licht herkend.

Kwam het kwaad van het buitenechtelijk verkeer, alleen reeds door het n.m. veroorzaakt, aan den dag, evenals het kwaad van den alcohol, wij zijn overtuigd, dat er meer sexualisten, dan alcoholisten konden worden nagewezen.

2°. Voor het gezin.

Wij zagen al, wat een groote vreugde een groot gezin meebrengt zoo de ouders *van goeden wil* zijn; daar kan alle zorg niet tegen aan. Is het anders, dan hebben wij een uitzondering. Maar geen uitzondering is, dat een der twee of beide kindertjes sterven en de onvruchtbaar geworden ouders met hun schade en schande overblijven. Zelfs vrouwen, die *zonder schuld* kinderloos blijven, zijn er vaak ellendig aan toe. Dr. Wijnaendts Francken zegt: „Wij zijn geenszins blind „voor het feit, dat de overgroote meerderheid der „vrouwen eerst in een herhaald moederschap haar „levensbestemming en levensvreugde vindt, en eerst „daarin de haar aangeboren gaven en talenten vermag „ten toon te spreiden en vruchtbaar aan te wenden; — „voor het feit, dat voor de vrouw, nog afgezien van „nerveuse verschijnselen, als melancholie, prikkelbaar-„heid en zenuwvermoeidheid, het in of buiten huwelijk „kinderloos blijven dikwijls een zware beproeving is „en op haar karakter en geestesgesteldheid een ongun-„stigen invloed oefent, waar haar de arbeid, voor welken

„zij van nature is aangewezen, onthouden wordt en „zij veelal gedoemd blijft tot eene verlammende werke-„loosheid, die haar het gevoel geeft van een onnut en „zinledig bestaan." [1])

Wat óók lijdt, is de eerbied, dien echtelieden elkaar behooren toe te dragen, in zooverre die eerbied althans nog bestaat; want men kan ze bij neomalthusiaansche paren moeilijk denken. Afgezien hiervan, dat bij de stijgende passie, de indruk door een vreemde schoonheid gewekt, sterker en minder overwinbaar wordt; afgezien hiervan, dat de huwelijks*band* weinig doel meer heeft, wanneer het huwelijk mag dienen tot bevrediging van elkanders lust alleen [2]), moet men zich afvragen: Wat is meer onteerend voor het vrouwelijk sentiment: door den man te worden gemaakt tot „kindermachine" of te worden vernederd tot „wellust-machine"? En wat respecteert de man in oogenblikken van bezinning het meest, wat *eischt* hij in ieder geval van *zijne* vrouw? Zou dit ook de huwelijkstrouw kunnen wezen? En als er tegen alle hoop en verwachting in dan toch een nieuwe wereldburger dreigt te verschijnen, — „een petit malheur", zooals de heer Van Houten het noemt — zou dan bij den man niet de gedachte kunnen opkomen: „Dat is niet van mij; ik ben altijd veel te voorzichtig!?" Als er eerbied was, dan kreeg hij zoo'n gedachte niet, maar nu weet hij, dat zijn vrouw al net over het huwelijk denkt, zooals hij zelf. Het kwade vermoeden heeft derhalve tamelijk vrij spel.

---

[1]) t. a. p., bl. 97—98.

[2]) Totaal onbegrijpelijk is Mr. S. van Houten, waar hij — vurig neomalthusiaan — toch de huwelijkstrouw, het éene huwelijk verdedigt (t. a. p. bl. 77.) Men kan dit taktisch of handig noemen, maar consequent is het niet.

Geen wonder derhalve, dat tegelijk met het n.m. ook de huwelijksscheidingen toenemen. Hoe afschuwelijk wordt in dit licht de koelbloedige uitspraak van een zeer bekend neomalthusiaan, dat het „hoogste zijn" bestaat in de lust der liefde, die niet wordt benadeeld door de gedachte aan niet wenschelijke gevolgen! Deze man heeft blijkbaar geen flauw begrip van wat de Christen liefde noemt. Er is een groot onderscheid tusschen de dierlijke en de hoogere geestelijke passie. De eerste is onbezonnen, zoekt zich zelf, is zeer waarschijnlijk van korten duur, daar ze sterk wordt opgewekt door het nieuwe en uiterlijk-schoone. De hoogere liefde is de diep innerlijke neiging, die men gevoelt voor den persoon, dien men hoogacht om zijnen zielenadel. Waar men samen heeft gestreden en geleden, daar juist zal ook de liefde het hoogst gestegen zijn. Ze is altruistisch, zoekt goed te doen, niet te genieten, verdwijnt dus ook niet met de lichamelijke bevalligheid van haar voorwerp. Dit onderscheid bedoelde Schiller, toen hij aan het jonge paar de les meegaf: „Die Leidenschaft flieht, die Liebe muss bleiben." De materialist, die geen wezenlijk verschil kent tusschen mensch en dier, dus ook geen zelfstandigheid der menschelijke ziel, kan zich blijkbaar tot deze hoogte niet opwerken.

Nu kunnen wij nog vragen: wat komt er terecht van de kinderen der n.m. ouders? „Hé," zal de n.m. zeggen, „wat is dat? Wij doen het juist in hun belang!" Dat weten wij, maar wij weten ook, hoe verblind de n.m. is, en daarom wijden wij deze regels in het bijzonder aan het belang zijner kinderen.

Opmerkelijk dikwijls is het eerste kind uit een huwelijk, wat gezondheid en kracht betreft, het minst bevoordeeld. Men kan dit begrijpelijk vinden, als men

bedenkt, dat het vrouwelijk sexuaalapparaat bij de eerste zwangerschap minder berekend was voor de taak, dan bij een tweede en volgende zwangerschap, dat verder man en vrouw geestelijk nog niet in die mate in evenwicht verkeeren als eenige jaren later het geval is.

Daarna komen de moreele nadeelen. Dr. Wijnaendts Francken zegt zelf: „Ook de kinderen kunnen, „indien hun aantal sterk beperkt blijft, moreele „nadeelen daarvan ondervinden. Hun opvoeding ver„betert er gewoonlijk niet op, wanneer hun aantal zeer „gering is. Wel is waar wordt daaraan een des te „grooter aandacht geschonken; maar door een soort „van ziekelijke overdrijving en voortdurende behoeding, „is zij dan dikwerf een slechte voorbereiding tot den „lateren strijd des levens. Ouderlijk gezag, gewenschte „tucht, onderlinge hulpvaardigheid, het op eigen beenen „staan, de ontwikkeling van het solidariteitsgevoel, die „alle zullen gewoonlijk meer worden aangekweekt in „groote, dan in kleine gezinnen. Niet ten onrechte zegt „Leroy-Beaulieu, dat in kleine gezinnen aan de opvoe„ding der kinderen een *overmatige* zorg wordt besteed; „zij is te week, zij vormt geen karakters. En zijn land„genoot Arsène Dumont merkt — zeker niet alleen ten „opzichte van Fransche toestanden — op: „Weinig „„talrijke kinderen maken zwakke ouders, en zwakke „„ouders maken de kinderen doorgaans brutaal en „„wispelturig..." N'ayez qu' un enfant, vous en êtes „„l'esclave; ayez- en six, vous êtes leur maître. [1]) Het „„afgezonderd leven, omringd door de aanhoudende „„oplettendheden van vader en moeder is een onaf-

[1]) Wie één kind heeft, is zijn slaaf, wie er zes heeft, is hun meester.

„„gebroken les in zelfzucht, die twintig jaar duurt." „De ondervinding leert dan ook, dat kinderen uit groote „gezinnen, wat hun karakter en persoonlijkheid aangaat, „zich veelal beter door de moeilijkheden des levens „weten heen te slaan, dan zij, die als eenig kind steeds „onder de teedere zorg hunner ouders opgroeiden. „„Eenige kindjes" staan niet in den roep van de degelijk- „ste en voor den levensstrijd meest stalende opvoeding „te genieten; en het moet erkend worden, dat het „geenszins altijd de kinderen zijn uit kleine gezinnen, „die het meest worden toegerust met die eigenschappen, „welke de nationale volkskracht ten goede komen." [1])

Daarbij komt de werking van het slechte voorbeeld der luiheid en genotzucht en van het goede voorbeeld der arbeidzaamheid en zelfbeheersching.

Dr. Pinkhoff zegt: „Ouders, wier voortdurend streven „het is, zooveel mogelijk genot na te jagen, en te ver- „wijderen al wat daaruit voortvloeit als plicht, zoodra „deze hun een weinig bezwaarlijk wordt, zijn een slecht „voorbeeld voor hun kinderen." [2]) En Prof. Kouwer: „Wie een groot kroost heeft, geeft aan zijn kinderen „iets, dat nog van veel grooter waarde is, dan school- „opvoeding, beroepsvoorbereiding en dergelijke; hij geeft „het voorbeeld van eenvoud en plichtsbetrachting; hij „geeft hun karaktereigenschappen, die hun later meer „te stade zullen komen, dan een groot fortuin, een „„verzorgde opvoeding" of de herinnering aan een wel- „varende, een weelderige jeugd in het ouderlijke huis." [3])

Zien wij even rondom ons.

Friedrich Paulsen heeft kort vóór zijn dood nog een

---

[1]) t. a. p., bl. 98—99.

[2]) „Pro en Contra". Serie I, no. 1, bl. 34.

[3]) Ned. Tijdschr. v. Geneesk., 1901.

doordringenden jammerkreet geslaakt over den zedelijken zelfmoord van het opkomend geslacht, dat niet geleerd heeft zich te bedwingen, zich iets te ontzeggen. [1]) En men kent het neuswijze en nog ergere optreden van vele Hoogere Burgers en Burgeressen, die zich al geheel en al volwassen en zelfstandig gevoelen, alles willen weten, alles willen doen, en verdronken zijn eer ze water gezien hebben.

Neen, wie zelf is opgegroeid in een groot gezin, weet, hoe *weinig* hij zijn zin kreeg, noch van zijn broers en zusters, noch van zijne ouders. Wèl kreeg hij vaak iets anders, wat hem op dat oogenblik minder aangenaam was, maar waarvoor hij later dankbaar geworden is, daar het hem geleerd heeft, niet toe te geven aan zijn luimen. [2])

En als de kinderen de praktijken van vader en moeder eens achterhalen? Wat zullen zij dan denken, en wat zullen zij dan doen? Door een zoon, die een n.m. vader had en naar een slecht huis ging, werd eens gezegd: „Mijn vader is op het stadhuis geweest, „ik niet; anders doen wij precies hetzelfde." Een ander zeide tot zijn vriend: „Het „Eert vader en moeder" „kan voor mij niet gelden, want als mijn broertje niet „gestorven was, was ik er niet geweest," waarop zijn vriend, die het derde was van drie levende kinderen, ten antwoord gaf: „Wie weet, hoeveel mijn vader en „moeder hebben in het werk gesteld, om mij niet te „krijgen!" Wee zulken ouders en kinderen!

3°. Voor de samenleving.

De geschiedenis leert, dat kindervrees de natiën

[1]) Zie zijne brochure „Geslechtliche Sittlichkeit" passim.
[2]) Zie ook de aanhalingen van bl. 13 tot 17.

aangreep in haar vervaltijd, nooit in haar bloeitijd. Haar zweefde dan geen toekomst meer voor oogen: de drift tot instandhouding van het soort was uitgestorven. Als uitgeleefden gingen ze ten grave, om door jongeren te worden vervangen. En bij die jeugdige volkeren heerschte weer de gezonde drift, die aan de natuur niets in den weg legde; een talrijk kroost voorspelde een hoopvolle toekomst. Ziedaar een groote les der historie, die men niet begrijpt, al is ze juist voor onze dagen.

Slechts éene schaduwzijde — maar deze is ook zwarter dan de nacht — wordt door den neomalthusiaan opgemerkt. De heer van Houten zelfs bekent, dat Frankrijk „de toekomst aan het heden opoffert" [1]) en dat in dat land „*des Guten zu viel* gedaan wordt" [2]) Evenwel zijn er nog sterren in dien nacht. Men hoopt vooreerst, dat deze achteruitgang in geboorten, met de ontzenuwing van het nakroost, tot Frankrijk zal beperkt blijven. Op welke gronden deze hoop berust, verzuimt men er bij te voegen. En als een onzer de vrees uit, dat het met andere natiën toch wel evenzoo zal gaan, indien zij de n.m. praktijken aanvaarden, dan wijst men hem terug met een gebaar van: „Kom, kom, geen zorgen voor den tijd." Wanneer het zoover is, zegt prof. H. Treub, dan moet de wetgever maar tusschenbeiden komen. Neen heeren, zoo eenvoudig is de zaak niet! Blijkbaar ontgaat u de onvergelijkelijke glibberigheid van het sexueele terrein. Zet ge den mensch daar eenmaal op, en laat ge hem los, dan gaat hij omlaag, onverbiddelijk, de eene mensch zoo goed als de andere,

[1]) t. a. p. 51.
[2]) t. a. p. 72.

de eene natie zoo goed als de andere.[1]) Hier moet het geweten door hooger gezag worden gebonden aan scherp bepaalde grenzen, en eene grensscheiding, natuurlijker, meer overeenkomstig de belangen en eischen van individu en samenleving, dan die, welke de Katholieke Kerk verdedigt, is niet te vinden.

Het neomalthusianisme is een zeer besmettelijke ziekte, die niet alleen gehuwden aantast, maar ook ongehuwden, zelfs half huwbaren. Trouwens hierop hebben wij boven reeds gewezen, toen wij spraken over de menschen, wien op n.m. medische indicatie het huwelijk wordt verboden en over de kinderen der neomalthusianen zelve. Men kan het wenschelijk vinden, dat er vóór den huwbaren leeftijd kuisch geleefd wordt, men kan wijzen op het hygienisch gevaar der onanie en van den geslachtelijken omgang in de puberteitsjaren; de ongelukken van menig jong meisje toonen genoegzaam aan, dat hartstocht en jeugd zich daaraan weinig storen. Venerische ziekten, men lacht er om: „'t is een teeken van rijpheid", zegt men, „wat kwik of joodkali en men is klaar." Het blijken papieren schermen, al worden ze nog zoo gruwelijk beschilderd. In Duitschland levert alleen de studentenwereld 25 % van alle venerische ziekten.[2]) De neomalthusiaan deelt het menschdom in klassen: „gij in de eerste, gij in de

---

[1]) Prof. H. Treub bekent zelf: Kuischheid kan gemakkelijker worden behouden, dan teruggekregen. Verspr. Opst. bl. 65.

[2]) Nu Prof. Ehrlich een middel heeft gevonden, dat zware verschijnselen van venerische ziekte heeft doen verdwijnen, zijn er ook reeds lichtgeloovigen, die meenen, dat het nu met die ellende voor goed uit is. Als het later maar niet blijkt, dat de beterschap slechts van korten duur was, en het onwettig verkeer daarentegen grooter is geworden.

tweede en de rest in de derde!" Maar hij vergeet, dat hij met *menschen* te doen heeft, die allen graag eerste reizen, hem eenvoudig laten kommandeeren en zelf hun gang gaan. Prof. H. Treub beweert, dat van de honderd ongehuwde gezonde mannen er geen vijf geheelonthouders zijn of altijd geweest zijn. [1]) Volgens hem derhalve is de buitenechtelijke omgang al heel erg. Zoolang men geen hooger gezag erkent, staat men machteloos. De burgerlijke wetgever zal Frankrijk niet redden. Een prijs van 100 francs op het zesde kind is hetzelfde als een sigaar aan een werkstaker, om hem beter te stemmen. De goddelijke Wetgever is noodig, maar dan moet men zich buigen en *zelf* zijn hartstocht bestrijden; ziedaar de moeielijkheid. Toch redt hier alleen het geestelijk gezag. Van het individueel inzicht kunnen wij beamen, wat Mephisto zegt: „Er nennt's „Vernunft und braucht's allein, um tierischer, als jedes Tier zu sein" [2]) Dit is volkomen juist, omdat de rede niet onafhankelijk in den mensch werkt. Zij zit midden tusschen den hartstocht in, en met duizend draden aan het eigenbelang vast, zoodat zij als grensaangever en leider op zedelijk terrein volkomen onbetrouwbaar is. Schopenhauer zegt: „Gelijk een looden aanhangsel „het lichaam altijd weer terugbrengt in de houding, „die het zwaartepunt verlangt, zoo wordt bij den gewonen „mensch ook de rede telkens opnieuw naar het zwaarte- „punt van het zelfbelang heengetrokken." Tolstoï schrijft: „Het leven wordt heden ten dage niet meer „naar het geweten geleid, maar het geweten naar het

---

[1]) Verspr. Opst. blz. 49.

[2]) Hij (de mensch) noemt het rede, en gebruikt het alleen, om nog dierlijker te zijn, dan het dier.

„leven." [1]) En Förster zegt het volgende: „Het is zonder „eenigen twijfel, dat de eerlijke erkenning van de on„vrijheid der rede de eenige weg is, om werkelijk tot „rede te geraken d. i. het eigen denken door hoogere „wijsheid te reinigen, op te voeden en uit de subjec„tieve kortzichtigheid te verlossen." [2])

Ziedaar. De neomalthusiaan mag nu redeneeren, wat hij wil, men redeneert zelf ook en net zoo lang en zoo handig, totdat de rede door den wensch gebracht is tot een bevredigende oplossing.

Maar zoo gaat het toch niet! Wil het ras geen zelfmoord plegen, dan moet toch ergens een grens gevonden worden.

Waar ligt echter die grens? Wie wijst haar aan, als het eigen verstand het niet doet? Welk gezag is hier bevoegd?

Voor een competentie op het gebied der zedelijkheid, met name der sexueele zedelijkheid, waar de goedkoope en tegelijk meest begeerde verboden vrucht staat, zijn noodig: 1° eene rijke levenservaring, 2° de vrijheid van alle zelfzucht. „En deze competentievoorwaarden" — zegt Förster — „worden door niemand volkomen „vervuld, dan door Christus, en door niemand ongeveer, „dan door de groote heiligen der oude Kerk" [3]) Wat een Katholiek vertaalt met: „Deze voorwaarden vindt men alleen bij Christus en zijne Kerk."

Het groote verschil tusschen de grenzen, door de Kerk erkend en de vrijzinnige grensbepaling bestaat hierin, dat de eerste in alle gevallen duidelijk zijn, niet afhankelijk van moeielijk te constateeren feiten, individueele toestanden en toekomstige gebeurtenissen. Zelfverblinding is er volkomen uitgesloten. Er zijn slechts

---

[1]) Geciteerd bij Förster, t. a. p. bl. 6, 8.
[2]) t. a. p. bl. 7.
[3]) t. a. p. bl. 16.

twee condities te vervullen, over wier vervulling nooit twijfel kan zijn: *a.* met elkaar gehuwd wezen en *b.* de bevruchting niet opzettelijk beletten. Dat is alles. Hier moet niets af. Gaat er *iets* af, dan zijn de grenzen *geheel* weg. Is er éen uitzondering op éen grond, dan vindt het eigenbelang duizend gelijksoortige gronden, ieder met een uitzondering er op. De sexueele zedewet is een weefsel, dat men van alle kanten moet gesloten houden. Verbreekt men den inslag, ook maar op éen punt, dan rafelt onverbiddelijk het geheele weefsel uit.

Opmerkelijk is ook hier wel, hoe de n.m. de feiten in het aangezicht slaat, om zijn tegennatuurlijk systeem toch maar te behouden. Honderd voor éenmaal loochent hij het verband tusschen n.m. en prostitutie, tusschen n.m. en misdadige afdrijving. „Dat er onder den naam „van het neomalthusianisme praktijken worden inge-„voerd, die zeer afschuwelijk zijn, is toch onze schuld „niet," zegt men. Dat neomalthusiaansche raad en middelen tegelijk met geheimzinnig gestelde abortus-reclame in éen en dezelfde advertentie voorkomen, kan men niet voor zijn rekening nemen. Dat afdrijving en prostitutie het sterkst toegenomen zijn daar, waar ook het neomalthusianisme het meest is doorgedrongen, kan men weliswaar niet verklaren, maar men weet toch heel zeker: van het neomalthusianisme komt dat niet! In éen woord, de zaak is goed, maar er wordt misbruik van gemaakt! Tollatur abusus et maneat usus! [1])

Als echter het gebruik — zoo wagen wij bescheiden te vragen — onvermijdelijk leidt tot misbruiken, die de volkskracht ondermijnen erger dan pest, hongersnood en oorlog, zoodat de voordeelen van het oogenblik,

---

[1]) Het misbruik weg, maar het gebruik behouden!

die de n.m. meent te bereiken, met het reusachtige nadeel niet meer kunnen vergeleken worden, zou het dan geen aanbeveling verdienen, de geheele theorie overboord te werpen en hoe eer des te beter?

Wat doet men met den alcoholist? Men raadt hem niet aan een *matig* glas; dat *kan* de man niet: hij moet zich onthouden, *geheel.* Nu, wat de alcoholist is in betrekking tot den dranklust, dat is het menschdom in betrekking tot zijn sexueele drift, wanneer men het plaatst buiten onwrikbare zedelijke grenspalen. De neomalthusiaansche kamergeleerde moest aan iederen deurpost laten schrijven: „Ik heb met *menschen* te doen". Zijn mooie becijferingen worden door het leven met een spotlach begroet. Op sexueel gebied is er voor een vrijdenkend ras geen matigheid. Een tijdlang kan men zich daarin misschien bedriegen, „zoolang het licht van den eeuwigheids-„horizon nog naschemert in de ziel," zooals Förster zegt. Maar bij ieder geslacht wordt dat licht zwakker, verliest de traditioneele moraal in kracht, brokkelen de puinen van het christendom af, waarop het vrijzinnige leven zijns ondanks nog staat, en de sexueele ellende die wij nu uit den afgrond zien opstijgen, is nog maar een begin, doch tevens voor wie oogen en ooren gebruikt, een onfeilbaar teeken, van wat er volgen zal.

Door het n.m. wordt van twee zijden de prostitutie bevorderd. Vooreerst van de zijde der mannen, wier sexueele lusten stijgen, terwijl de eerbied voor de echtgenoote daalt. En zijn zij niet gehuwd, dan komen ze deels door het voorbeeld van ouders en de verleiding van vrienden, deels door de korte redeneering: „waarom zij wel en ik niet" toch gemakkelijk tot de verboden vrucht.

Wat de meisjes betreft, geslachtsdrift, behaagziekte en zucht naar opschik werpen haar spoedig in de

armen van een minnaar; geen neomalthusiaan zal dit ontkennen. En de vrees voor schande, die vroeger zeer velen terughield zal dat niet langer doen, daar de middelen „betrouwbaar" zijn; ook dit zal geen neomalthusiaan ontkennen. Neen, hij ontkent niet dat het meisje nu „vertrouwelijker tot den jongen man nadert". Wat hij ontkent, is alleen, dat de *prostitutie* zich door het n.m. uitbreidt. Immers — zoo redeneert hij — juist de vroegere ellendige gevolgen der „vertrouwelijke nadering" blijven thans uit; en dat gevolg, die schande, dat kind was het, hetwelk aan het meisje den goeden naam ontnam, zoodat het ten slotte wel in een bordeel moest terecht komen. Overigens voegen er sommigen nog hoofdschuddend aan toe: „meisjes, die het alleen daarom laten, kun je „cadeau krijgen; als ze het niet laten uit beginsel, dan „zijn ze geen haar beter, dan haar vriendinnen, die durven. „Eigenlijk nog slechter, want ze huichelen bovendien".

Zonder de minste schaamte negeert men alzoo vlakweg: 1°. dat er een groot verschil bestaat tusschen iets willen en iets doen. Wie b.v. snoepen wilde, maar het, om welke reden dan ook, niet deed, heeft zijn wil niet in die mate verzwakt als de snoeper. Wie gesnoept heeft, valt den tweeden keer veel gemakkelijker; 2° dat de n.m. literatuur en heilmiddelen niet alleen een bang zijn voor de daad wegnemen, maar tot de daad ook opwekken. Menig verleider zou niet naderen, als hij geen „zekerheid" kon geven, en menig meisje zou niet geprikkeld zijn, wanneer de n.m. voorwerpen in beeld of werkelijkheid plus de noodige reclame niet eerst haar nieuwsgierigheid en later haar drift hadden aangewakkerd; 3°. dat de „betrouwbare" middelen in 't geheel niet „betrouwbaar" zijn, zelfs niet als ze door een deskundige worden geappliceerd. Wanneer dus

b.v. tienmaal zooveel keeren als weleer „vertrouwelijk wordt genaderd" en de „kleine ongelukken" van vroeger van 100 tot 10 procent zijn teruggebracht, dan is het getal ongelukken nog even groot. De ervaring echter leert, dat de buitenechtelijke zwangerschappen in aantal niet zijn gedaald, maar juist gestegen, ook in Nederland. Hoe legt de neomalthusiaan dat nu uit? En als hij het niet weet uit te leggen, zouden wij dan niet mogen concludeeren, dat de toenemende prostitutie ook aan het n.m. te danken is? En wij kunnen er gerust aan toevoegen, dat juist door het n.m. de prostitutie erin is geslaagd, de burgerklasse aan te grijpen, wier jonge meisjes zij te voren slechts zelden kon rooven.

Onbegrijpelijk is, met welk een lichtzinnigheid men zich over den molochdienst van het n.m. heenzet. De stille rendez-vous, de duizenden verkeeringen, die in volslagen huwelijksverkeer zijn ontaard, het eindelooze geflirt, dat alle gevoel van schaamte en zedelijken ernst verstompt, aan den sexueelen lust laat voldoen, alsof dit de natuurlijkste zaak van de wereld was, een ras aankweekt, zoo brutaal, zoo spottend met alle eerbaarheid en fatsoen, dat het werkelijk in gevaarlijkheid voor het geheele leger der prostitutie niet behoeft onder te doen, tot dit alles werkt regelrecht het bestaan en de aanprijzing van het n.m. meê. En als nu de neomalthusiaan nog durft beweren: „ja, maar dat bedoelen wij niet", dan kan hij evengoed op een Oranjefeest met bommen onder de menigte werpen en als de gekwetsten worden weggedragen, uitroepen: „ik heb alleen maar vreugdeschoten bedoeld!"

Aan den abortus als gevolg hunner praktijken gelooven de neomalthusianen heelemaal niet. „Het neomalthusi-

„anisme heeft niets te maken met het opzettelijk ver-„oorzaken van abortus," verzekert Mr. S. van Houten. [1])

Dat de gevallen van abortus toenemen, is zeker. Een rapport van Van Houten's strijdgenoot Prof. H. Treub over de zieken, die na kunstmatig afgebroken graviditeit in de Amsterdamsche Gasthuizen waren opgenomen, (1908) sluit met de conclusie, dat het opwekken van de miskraam op onrustbarende wijze toeneemt.

In eene vergadering der Maatschappij voor Geneeskunde (1904) is met *algemeene stemmen* een motie aangenomen, waarin met het oog op de groote gevaren der misdadige afdrijving, instemming wordt betuigd met het voornemen der Regeering, om daartegen op te treden. [2]).

Dr. Pinkhoff [3]) schrijft: „De ziekeninrichtingen der „hoofdstad (Amsterdam) zien geen week voorbijgaan, „zonder dat eenige zwaar zieke vrouwen worden opge-„nomen, het gevolg van de afdrijving. Het lijden dier „vrouwen wordt in de meeste gevallen veroorzaakt door „zwaar bloedverlies of door wondbesmetting en dikwijls „is doodelijke bloedvergiftiging het slot. Hoevele vrouwen „op deze wijze in ons land bezwijken, is niet te bepalen, „maar kan op *eenige honderden* per jaar worden geschat, „als men nagaat, dat een enquête onder de geneeskun-„digen te Rotterdam, waarbij slechts $^1/_4$ gedeelte van de „daar praktizeerende artsen de vragen hebben beantwoord „voor één jaar *negentien* goed geconstateerde doodelijke „gevallen heeft opgeleverd".

In het Nederl. Tijdschr. voor Geneeskunde [4]) publi-

---

[1]) t. a. p. bl. IX.
[2]) „Pro en Contra", Serie I, 1. bl. 27.
[3]) t. a. p. bl. 27.
[4]) 29 Jan. 1910, bl. 308.

ceert prof. G. C. Nijhoff onder het hoofd: *Crimineele abortus te Berlijn,* een bericht, waarin „over de veel- „vuldigheid van den crimineelen abortus te Berlijn een „eigenaardig licht wordt verspreid door eene discussie „in de Berlijnsche „Gesellschaft für Geburtshilfe ünd „Gynaecologie". Onder de verschillende sprekers behoorde ook Olshausen, die het volgende zeide: „Wan- „neer ik vandaag de geheele kliniek beschikbaar stel „voor gevallen van abortus, sta ik er voor in, dat binnen „korten tijd elk bed door een patiënte met onafgeloopen „miskraam is ingenomen. Hoezeer wij zooveel mogelijk „de behandeling beperken en de patiënten zooveel „mogelijk terugzenden, hebben wij toch jaarlijks een „paar duizend miskramen te behandelen, *en daaronder „zijn naar mijn overtuiging — evenals ook alle andere „heeren meenen — allicht 80 pCt. misdadige.* Om alle „patiënten, die voor het afschaven der baarmoeder in „aanmerking komen, in ziekenhuizen op te nemen, „moesten wij tienmaal meer ziekenhuizen hebben, dan „nu in Berlijn zijn."

En zou dit alles geen verband houden met het n.m., dat juist de *kindervrees* tot grondslag heeft? [1])

Frankrijk staat, gelijk men weet, in het n.m. vooraan. Nu liet een paar jaar geleden de President der Berlijnsche rechtbank bij de opening der strafzitting in eene abortuszaak zich aldus uit: „Waar het heengaat, als „men deze dingen toestaat, ziet men in Frankrijk. Dit „volk zal in de vuiligheid omkomen." Een treffend voorbeeld levert volgens de schatting van prof. dr.

---

[1]) De heer S. van Houten zegt: „Men kan natuurlijk niet „spreken van een onrecht tegenover ongeboren kinderen." (t. a. p. bl. 222). Wat bedoelt hij daar meê?

Lacassagne de Fransche stad Lyon. Daar hebben per jaar 9000 geboorten tegen 10.000 abortus plaats. [1]) Trouwens Dr. Payot verzekert, dat in Frankrijk het getal misdadige afdrijvingen dat der geboorten overtreft.[2]) „Te Parijs — zegt Dr. Pinkhoff — waar men de voor- „behoedmiddelen nu reeds een eeuw goed kent, blijkt „hun ondoeltreffendheid wel het duidelijkst daaruit, „dat op de markten instrumenten worden gevent, als „de politie den anderen kant op kijkt, waarmede de „vrouwen de afdrijving kunnen te weeg brengen. Het „reeds meermalen genoemde blauwboek van N. S. „Wales [3]) (Australië) vermeldt soortgelijke ervaringen, „ook de stelselmatige kindermoord wordt genoemd." [4]) En in hetzelfde opstel: „overal, waar het gebruik van de „voorbehoedmiddelen in de „volkszeden" is overge- „gaan, is het afdrijven toegenomen: in Amerika, in „Australië, en helaas ook in ons land... Ook onder „de vrouwspersonen, die — onder koninklijke goed- „keuring en in aanbevelend gezelschap van de namen „van tal van deftige lieden, door den n.malth. Bond „aan het publiek zijn aanbevolen tot het verstrekken „van n.malth. raadgevingen, zijn — *dit is herhaaldelijk „aangetoond* — telkens *afdrijfsters* voorgekomen van „de gevaarlijkste soort! Van één dezer personen is het „zelfs bekend, dat zij zich belast met *kindermoord* „ter „„voorkoming van groote gezinnen," want ook daartoe

---

[1]) „Peine de mort et criminalité".

[2]) De waarde dezer verzekering kunnen wij niet beoordeelen. Maar dat zooiets in Frankrijk *kan* verzekerd worden, is al verschrikkelijk.

[3]) Royal Commission on the decline of birth-rate and on the mortality of infants in N. S. Wales, Sidney 1904.

[4]) t. a. p. bl. 36.

„wordt tegenwoordig dikwijls overgegaan, omdat de „vrouw daarbij geen gevaar loopt, gelijk bij afdrijving." [1])

Het kan ook niet anders. Wat voor persoonlijke reden heeft een n.malthusiaan, om tegen den abortus op te zien, tenzij eene hygienische of de vrees voor den strafrechter? Daarentegen heeft hij bij de afdrijving groot belang; want hij wil tot elken prijs juist datgene vermijden — daarom is hij n.malthusiaan — waarvoor in een gegeven geval alleen de abortus hem nog bewaren kan. Van dit alles begrijpen de neomalthusianen blijkbaar niets. Zij zijn blind voor de geweldige toename van het onwettig verkeer buiten de huwelijksgrenzen, dank zij de „betrouwbare" veiligheidsmaatregelen door hun systeem geboden, dus ook voor de enorme uitbreiding der kansen om „een ongelukje" te hebben, gevolgd natuurlijk door afdrijving. Prof. B. J. Kouwer, in gezag de evenknie van Prof. H. Treub, schrijft kort en duidelijk: „Het neomalthusianisme leidt onvermijde„lijk tot minachting van de geboren vrucht, *tot toepassing „en verdediging der vruchtafdrijving.*" [2])

Het is laf, een stelsel te prediken van weekelijkheid en ontucht, maar grooter lafheid is het nog, de verantwoordelijkheid van dit stelsel niet te willen aanvaarden en de gevolgen, wanneer ze treurig zijn, te wijten aan een ander. Eerst zijn slachtoffer in de verleiding stellen; en het daarna, wanneer het diep gevallen is, naroepen: „'t Is uw eigen schuld, niet de „mijne!" Bah!

Het verband tusschen neomalthusianisme en pornographie, geïllustreerde viezigheden en naaktcultuur,

---

[1]) Serie I. 1. Pro en contra 1905, bl. 26, 27.

[2]) „Prof. Hector Treub en het nieuw malthusianisme", 1904, bl. 9.

't zij in de straten, winkelramen, schouwburgen of waar ook, is nu duidelijk genoeg. Een neomalthusiaan heeft, zoolang hij aan zijn systeem vasthoudt, geen recht over deze misère te klagen en haar te bestrijden. De slooping der volkskracht staat ook voor een groot deel op rekening van zijn tegennatuurlijke beginselen. De zelfzucht en genotzucht, die een volkskwaal geworden zijn, insgelijks; ook de onmatigheid; deze is immers na de sexueele overdaad, *de* kwaal van den luien genieter.

In het gezin waar weinig kinderen zijn, is de toekomst onbezorgd. In een land, waar weinig kinderen zijn, is de concurrentie gering. Van twee kanten werkt hier het n.m. de luiheid in de hand. Waar geluierd wordt, daalt industrie en handel en daarmêe de rijkdom; ook de wetenschap zal waarschijnlijk dalen, want niemand studeert om de studie, weinigen om te weten, meerderen om den vooruitgang, de meesten om een eervollen en winstgevenden post. Ook dient men niet te vergeten, dat door geringere keuze het aantal groote mannen en kunstenaars zeker zal verminderen. De *Köln. Volkszeitung* [1]) schrijft (naar eene statistiek van L. G. Robinovitsch), dat het grootste deel der beroemde mannen geboren werd toen hun ouders reeds op rijperen leeftijd waren. Als laatgeborenen noemt zij van de *vier en zeventig:* Franklin (van 14 kinderen), Coleridge (van 14), Schubert (voorlaatste van 14), Washington Irving (van 11), Napoleon (van 8), Rubens en Richard Wagner (van 7), Rembrandt (van 6), en Karl Maria von Weber, die het zevende kind zijner ouders was. Hierbij voegt *De Getuige* nog: Balzac, (den laatsten van 3), George Eliot (van 4), Schumann (van 5),

---

[1]) 4 Juni 1909.

Mozart (van 7). Al deze menschen waren aan den vooruitgang onthouden geweest, zoo hunne ouders met twee kinderen hadden genoegen kunnen en willen nemen. Alleen het zegenrijke neomalthusianisme verstaat en wil deze kunst. Gelukkig de toekomst die hiervan de heerlijke vruchten zal plukken!

Natuurlijk zijn er vele, misschien wel relatief evenvele eerst- en op-de-tweede-plaats-geborenen onder de groote mannen en vrouwen, maar slechts voor een zeer klein deel spruiten dezen uit gezinnen met twee kinderen. Hadden al die menschen maar één broertje of één zusje gehad, dan zouden de meesten allicht niet zoo hard hebben gewerkt en niet zóó ver gekomen zijn.

Het neomalthusianisme moest hier eens ernstig in zich zelf keeren, en vragen of zijn eigen groote wegbereiders en propagandisten volgens hun eigen systeem wel hadden „behooren" te bestaan!

Bij onverstandige menschen vindt men in den nazomer, als de vliegen lastig worden, op de tafel een vochtig rood papier in een diep bord. Op dat papier staat met groote letters „Vergif" en een schep suiker is er overheen gestrooid. Nu komen er niet alleen vliegen aan snoepen, maar ook van tijd tot tijd een van de kleine kinderen. Het gevolg is, dat zoo'n kind met krampen in den buik naar bed moet, als het daar nog bij blijft. Dan zeggen de ouders: „wij moesten dat „ding maar weg doen, want de kinderen zijn onvoor- „zichtig. Misschien kunnen we wel een onschadelijk „middel vinden; anders is last van de vliegen toch „nog beter, dan ziekte van de kinderen."

Zoo moesten de katheder-neomalthusianen ook redeneeren. De lastige vliegen willen ze wegjagen uit

de kamer van het maatschappelijk leven: „het zieke en „misdadige nakroost en de groote gezinnen, die de „ouders finantieel en lichamelijk te gronde richten." Maar wat gebeurt? De eigen kinderen eten van het vergif, en juist zij, voor wie het bestemd was, blijven er af. De gezonde individuen zijn evengoed neomalthusiaan als de zieke; de rijke veel meer dan de arme en de werkman. Prof. H. Treub schrijft: „Degenen, „die de beperking van het aantal kinderen te weinig „toepassen, dat zijn over het algemeen de werklieden. „Voor de meer ontwikkelden onder hen [1]) geldt deze „opmerking allengs hoe langer hoe minder, maar voor „de minder ontwikkelden volkomen.

„Daarentegen wordt in de finantieel ietwat beter „gezegende volksklassen, [2]) die ik maar met den ge„bruikelijken term „de bourgeoisie" zal aanduiden, „de beperking van het kinderaantal schromelijk over„dreven, zoodanig, dat men daar niet heeft te denken „aan de vermindering der vruchtbaarheid als boven „besproken onvermijdelijk gevolg van meerdere be„schaving." [3]) En verder: „Naar mijn overtuiging is „op dit oogenblik de bourgeoisie in Nederland bezig, „zich den nek te breken over het nieuw-malthusianisme.

„En ik zeg erbij: Goede reis."

Hier heeft prof. Treub al een zeer ongelukkig oogenblik. Terwijl hij aan de bourgeoisie verwijt, dat zij niet verder ziet, dan haar neus lang is, is hij bezig

[1]) Welke menschen dat zijn, moet nu de lezer zelf maar eens raden. Christenen zijn het in allen geval niet.

[2]) Beter had Treub gedaan met *de rijken* te noemen. Bij ons zijn de klein-industrieelen en neringdoenden, m. a. w. de middenstanders, Goddank, nog geen neomalthusiaan.

[3]) Verspr. Opst. bl. 70, 71.

zelf niet verder te kijken. Want de nekbrekende toeren, waardoor de bourgeoisie zelfmoord pleegt, raadt hij nu ook aan de arbeiders aan. Als die nu eveneens gaan nekbreken, wat schiet er dan over? Meent Treub nu waarlijk, dat de werkman het er beter zal afbrengen, als hij eenmaal begonnen is?

„In Londen", zegt Dr. Pinkhoff, „worden in de rijkste „wijk (St. Martin in the Fields) volgens de jongste „statistiek op de 1000 huwbare vrouwen slechts 45 „kinderen geboren, en in de armste (St. Luke) 198.

„Te Parijs bedraagt het gemiddelde cijfer ± 80 op „de 1000 huwbare vrouwen, maar in de rijkste wijk „slechts 30, in de armste 130.

„Te New-York staat in Broadway eene rij van 45 „milliardairspaleizen. Slechts in 4 dezer huizen zijn „kinderen." [1])

In *De Tijd* [2]) leest men: „De onrustbarende af- „neming der geboorten te Brussel is nog bedenkelijker, „als men weet, dat in de volkrijke straten en steegjes, „waar de mindere volksklas woont, het hoogste ge- „boortecijfer wordt opgegeven.

„Zoo komen te Brussel in een tiental straten (meestal „van lageren rang) 325 geboorten op 8327 inwoners „voor, of 39 per 1000. In 20 straten (van den eersten „of den tweeden rang als de Louisalaan, Anspachlaan, „Boterstraat enz.) staat het geboortecijfer integendeel „ontzettend laag; die straten geven op de 13216 in- „woners slechts 70 geboorten aan of 5.2 per 1000. En „onder die 20 straten zijn er nog 10 die maar 2.7 per „1000 inwoners geven."

Prof. Mr. M. W. F. Treub schrijft: „Volgens een van

[1]) „Moet de werkman neomalthusiaan worden? (1903) bl. 17.
[2]) 23 Juli 1909.

„die onderzoekingen hadden de rijkste wijken van Parijs „met een gemiddelde huurwaarde van 1500 francs en „hooger in 1888 een geboortecijfer van 12.9 tot 16.0; [1]) „de vier armste wijken met een gemiddelde huurwaarde „beneden 2000 francs een cijfer van 32.3 tot 39.1.

„Behalve in andere landen, waar het resultaat, hoewel „niet altijd even duidelijk, toch overeenkomstig was, „werd ook in Nederland door de centrale commissie „voor de statistiek een onderzoek naar dit hoogst „belangwekkend verschijnsel ingesteld. Het onderzoek „bepaalde zich eerst tot Amsterdam, daarna werd het „volgens eene meer nauwkeurige methode herhaald „voor Dordrecht. De uitkomst van dit tweede onder- „zoek was: „Evenals voor Amsterdam geconstateerd „„kon worden, blijkt ook hier wederom met klimmenden „„welstand, dalende nataliteit (geboortecijfer) en dalende „„kindersterfte gepaard te gaan en ook hier zijn de „„verschillen in de verhoudingscijfers zeer aanmerkelijk."

„Een nieuw ingesteld onderzoek voor Rotterdam „bevestigde de voor Amsterdam en Dordrecht verkregen resultaten." [2])

Maar Prof. H. Treub zal zijn zin voor een deel toch wel krijgen. De niet-christelijke arbeiders zullen wel beginnen; hun leiders zijn al lang aan den gang, en hun persorganen zijn tevens vaak organen voor het neomalthusianisme.

En wat dan?

Het antwoord geeft Kardinaal Mercier. Het neomalthusianisme noemt hij: „de voorloopster van „den ondergang der volkeren, die de laagheid beginnen, het in toepassing te brengen.

[1]) Berekend per 1000 inwoners.

[2]) Sociale vragen bl. 120.

„In de vierde eeuw vóor de Christelijke jaartelling „stond Griekenland aan de spits der beschaving; maar „nadat hun kundigste wijsgeeren Plato en Aristoteles „de onvruchtbaarheid hadden aangeprezen, als het „middel tegen de bezorgdheid voor de toekomst, kwam „er, wat de schrijvers der derde eeuw noemen „gebrek „aan mannen." In de tweede eeuw verloor Grieken„land zijne onafhankelijkheid: het had geen soldaten „meer, om aan de legerscharen der Romeinen weer„stand te kunnen bieden.

„Hetzelfde verschijnsel deed zich voor te Rome onder „het Keizerrijk. De vrijwillige onvruchtbaarheid deed „de bronnen van het land verdrogen, en bereidde in „een kort tijdperk van verval den ondergang van het „Keizerrijk voor." [1])

Ziedaar het antwoord der natuur op de schennis tegen haar gepleegd.

De geslachtsdrift is de verwekker van het leven. De mensch moge bedoelen, wat hij wil, *haar* doel is leven wekken. Wie haar nu vrijlaat en tegelijk belet, dat doel te bereiken, doet hetzelfde als een machinist, die den stoom in den cylinder drijft, maar tegelijk de rem op de raderen zet. Op den duur kan daar het werktuig niet tegen. Het neomalthusianisme bespot en kwelt de natuur in haar meest intieme werkzaamheid. Met grove handen grijpt het in haar teerste instrumentatie, wier geheimvollen loop het nu eens dwingen wil naar *zijn* zin. Maar de natuur heeft haar antwoord reeds gegeven. Vreeselijk! De physieke, moreele en wetenschappelijke inzinking van individu, gezin en samenleving, het steeds voorwaarts dringen der meest barbaarsche passies,

[1]) „De plichten v. h. huwelijksleven" bl. 22.

toonen duidelijk dat het *leven* getroffen is. Dit moest volgen nu men den levenswekker getroffen had. Het is het slechte gewas op het slechte zaad. „Wat de mensch zaait, dat zal hij maaien."

Een droevige illustratie van dit alles levert Frankrijk. Gelijk bekend is, zijn in sommige departementen van dat land meer doodkisten dan wiegen noodig. Denk echter niet, dat het volk zich daarover bezorgd maakt. De Fransche natie — la grande nation! — smult van haar operettes, modes, wijnen, galanteriën, schandaalprocessen, heele en halve mondaines. „Coronemus nos rosis, cras enim moriemur!" zingt ze. „Laten wij ons met rozen kronen, want morgen sterven wij!" Een volk zonder gevoel van verantwoordelijkheid!

België, de kleine, nijvere nabuur van Frankrijk, produceert en verhandelt *meer dan de helft* van het Fransche totaal. Eene vergelijking met Duitschland en Engeland is haast niet meer te maken. Met het economisch lamliggen is ook de rijkdom ingeteerd. De N. Tilb. Crt. schrijft: „Van den kant der neomalthusianen is tegenover „degenen, die wezen op de ontvolking, b.v. van Frankrijk, „wel eens aangevoerd, dat het er minder op aan komt „of er veel menschen in een land zijn, want dat de „rijkdom van het aantal inwoners niet afhangt."

„De bekende Fransche staathuishoudkundige Charles „Gide komt nu evenwel in een artikel aantoonen, dat „met de bevolking ook de rijkdom van Frankrijk afneemt.

„De jaarlijksche successierechten wijzen in Frankrijk „een geregelde stijging aan tot 1895; sinds dien, dus „sedert vijftien jaren, zijn die cijfers niet meer omhoog „gegaan, maar zelfs licht gedaald. Dus, zegt Gide, zijn „rijkdom en bevolking tegelijk tot stilstand gekomen.

„Dat Duitschland economisch zulk een voortgang

„maakt, brengt Gide ook in verband met het toenemen „der bevolking terwijl het feit, dat Engeland zoo moeilijk „zijn voorsprong kan handhaven, door hem wordt „toegeschreven aan de omstandigheid, dat, na Frankrijk, „Engeland het meest achteruitgaand geboortecijfer „aanwijst.

„Is het niet duidelijk, zegt Gide, dat het spoorweg- „verkeer, de invoer, de meerdere waarde van den grond, „de overvloed der afzetmarkten, de opbrengst der belas- „tingen enz. enz. in rechtstreeksche verhouding staan „tot de dichtheid der bevolking? Meent men, dat de „Fransche wijnbouw zooveel rampen zou ondergaan, „wanneer hij op de nationale markt sinds 1870 een „afzet had gevonden voor 25 millioen nieuwe ver- „bruikers — juist het cijfer, waarmede het aantal ver- „bruikers in Duitschland is gestegen? Gide heeft „hiermede zeker gelijk." [1])

Ook de wetenschap schijnt aan de algemeene kwaadsappigheid niet te ontsnappen. De Parijsche correspondent van *Het Handelsblad* [2]) deelde mede, dat aan de buitenlandsche universiteiten bijna geen moderne Fransche auteurs meer worden bestudeerd. Dat de wetenschap der ziels- en zenuwziekten in Frankrijk schrijvers van naam aanwijst, komt wellicht, omdat er — dank zij het n.m. — in dat land zoo overvloedig veel zenuwachtig en zielsziek materiaal te vinden is.

Wel leent er de wetenschap diensten aan de politiek. Het Nederl. Tijdschrift voor Geneeskunde schreef: [3])

---

[1]) 7 April 1910. *Het Centrum.*

[2]) 23 Nov. 1907.

[3]) 27 Maart 1909.

„De geneeskundige vakvereeniging van La Haute Garonne „en een groep advocaten hebben eene vergadering „gehouden, waaraan ook de studenten van Toulouse, „en, op hunne uitnoodiging, vele studenten van andere „hoogescholen hebben deelgenomen, ten einde op te „komen tegen een misbruik dat in staat is *aan den* „*reeds zoo wankelenden cultuurtoestand van Frankrijk* „(de cursiveering is van ons,) den laatsten stoot toe „te brengen. De minister van onderwijs heeft n.l. het „recht jonge lieden vrij te stellen van het „baccalauréat", „en maakt van dit recht gebruik om Senatoren en „Kamerleden tevreden te stellen, die hem komen smeeken, „om de zonen, dochteren, nichtjes en neefjes van „invloedrijke kiezers zonder examen toe te laten tot „het hooger onderwijs."

Zoo vermindert van zelf de invloed naar buiten. Engelsch is de wereldtaal geworden en met Duitsch komt men ook al verder dan met Fransch. Wil men echter een menu kunnen verstaan en weten wat er te koop is in eene „boulangerie parisienne", dan moet men wederom de laatstgenoemde taal machtig zijn. Den geringen voortgang der Fransche taal gedurende de verloopen eeuw toont eene statistiek in *Het Centrum.* [1])

„Aan het tijdschrift *Science* wordt door *Neerlandia* „het volgende staatje ontleend, dat den vooruitgang „van enkele Europeesche talen gedurende de laatste „honderd jaren aanduidt.

		in 1809		in 1909
„Engelsch	door	20.000.000	personen	100.000.000
„Russisch	„	30.000.000	„	69.000.000
„Duitsch	„	35.000.000	„	70.000.000

[1]) 21 Febr. 1910.

		in 1809		in 1909
„Fransch	door	34.000.000	personen	46.000.000
„Italiaansch	„	18.000.000	„	32.000.000
„Spaansch	„	30.000.000	„	44.000.000
„Portugeesch	„	8.000.000	„	13.000.000

„Het is jammer dat de getallen voor het Nederlandsch „hier niet bijgevoegd zijn. Men zou dan kunnen zien, „dat ook onze taal sedert een eeuw niet is blijven „stilstaan.

„Op degenen die, zooals het vooral in België het „geval is, beweren dat men met de kennis van het „Fransch de wereld kan veroveren, moet dit staatje „nog al ontgoochelend werken."

Georges Deherme schrijft:

„Terwijl meer dan 4 millioen Duitschers buiten hun „land leven, meestal émigrés of reizigers, leven er aldus „slechts ½ millioen Franschen. De volkeren vergeten „ons. Zij kennen geen andere kantoren meer, dan „Duitsche en Engelsche, zelfs in onze eigen Koloniën." [1])

Ontgoochelend werken moet ook wat Kardinaal D. J. Mercier schrijft: „In Frankrijk heffen op het „oogenblik alle ware vaderlandslievenden een nood-„kreet aan. Een Fransch staathuishoudkundige, de heer „Foville, maakte onlangs voor een uitgelezen schaar „deze vergelijking, welke hij wreed-welsprekend heette: „„„In het midden der vorige eeuw, dus omstreeks 1850 „telde het grondgebied, hetwelk thans door het Duitsche „Keizerrijk wordt ingenomen, hetzelfde aantal inwoners „als Frankrijk; er was gelijkheid. In 1895 was Duitsch-„land ons reeds zes millioen voor, en in 1908 is de „voorsprong reeds meer dan 20 millioen; 39 millioen

[1]) „Croître ou Disparaître" bl. 119.

„inwoners aan onze zijde, ruim 60 millioen aan Duitschen „kant. Gaat het zoo door, als thans, dan zullen er in „20 jaar tijds twee Duitschers staan tegenover éen „Franschman, als Frankrijk dan tenminste nog niet is „uiteengespat."" [1])

Uiteengespat door den aanslag der anarchisten? Door de rechtsverkrachting der grooten? Door de misdadigheid der jeugd? Het alcoholisme? De sexueele onzedelijkheid? Of waardoor?

Bij procedures, zooals de Steinheil-affaire, zijn de galerijen der rechtzaal gevuld met de fijne Parijsche dameswereld, belust op pikante viezigheden. Dit is geen wonder, als Prof. Krafft Ebing het volgende kon schrijven: „Een knappe Fransche medicus, Briquet, is „zoo onbeleefd geweest te beweren, dat de helft van „het vrouwelijke Parijs aan hysterie lijdt. En zonder „twijfel heeft hij gelijk." [2]) In dezelfde stad sterven jaarlijks 4000 *kinderen* aan syphilis en is — volgens opgave van den prefect van politie zelf — binnen één jaar tijds (1906—1907) het aantal minderjarigen, dat wegens misdaad in hechtenis werd genomen, vermeerderd met *31 pCt.*, terwijl het aantal *minderjarige „souteneurs"*, d. i. van hen, die leven van de ontucht hunner „vriendinnetjes", is gestegen met *52 pCt.* [3]) Het Parijsche apachendom, dat nacht en dag de straten onveilig maakt, is wereldberucht.

Mr. Henri schrijft over Frankrijk: „Neem de eerste „courant de beste, die men u op den boulevard verkoopt, „en lees het aantal advertenties van aborteuses — „des-

[1]) t. a. p. bl. 22.

[2]) „Gesunde und kranke Nerven", bl. 128.

[3]) „Naar den afgrond", door Mr. Henri. Zie ook *De Tijd*, 23 Juni 1908.

„kundige mevrouwen" — werp een blik door de gang-
„bare literatuur, op het tooneel, dat het volk verlangt, „op de ideeën, die ge alom in familiekringen en elders „omtrent het huwelijk en zijn verplichting hoort ver-„kondigen, let op het reusachtige getal onwettige samen-„levingen en ge zult tot de overtuiging komen, dat „*de groote meerderheid der Fransche vrouwen tot den „rang van prostituée is afgedaald*, in dien zin althans, „dat zij dezer praktijken, om onvruchtbaar te blijven, „hebben overgenomen, terwijl zij voor de groote „meerderheid in overspel leven." [1])

De godsdienst verdwijnt en met haar natuurlijk de zedeleer. Wat er nog aan geloof bestaat moet weg, hoe dan ook. De leeken kan men zoo gemakkelijk niet bereiken. Men bespot ze, sluit ze uit van landsbetrekkingen of degradeert ze; de kloosterlingen zijn over de grenzen gejaagd en hunne goederen gestolen; de seculiere geestelijkheid is nu aan de beurt. Eerst moeten echter de kinderen bezorgd zijn: men bewerkt ze op school door ze te straffen, als ze de Sacramenten ontvangen en ze uit te lachen voor de geheele klasse. De ouders zullen wel spoedig worden beboet, wanneer ze zich met de schoolzaken bemoeien en na korteren of langeren tijd zal ook het vrije onderwijs wel doodgedrukt zijn. Zoo kweekt men een goddeloos volk. De gevolgen toonen zich niet het minst in de wijdvertakte anarchie, anarchie juist daar, waar de discipline voorop behoort te staan, bij onderwijzers, beambten en militairen. Met name hier blijken godsdienstloosheid en neomalthusianisme dochters van éénen stam, elkander steunend, elkander aanvullend.

---

[1]) t. a. p., bl. 10.

We zouden kunnen schrijven over de ellende, die er geleden wordt in vele Fransche gasthuizen, nu de zusters verdreven zijn. Maar waartoe dient het? Men leest er dagelijks over in de bladen. Het alcoholisme, dat in andere landen afneemt — aldus Mr. Henri — maakt in Frankrijk schrikwekkende vorderingen. Van 1850—1895 is het alcoholgebruik *verdriedubbeld*, terwijl de bevolking nauwelijks is toegenomen. In dezelfde verhouding steeg het aantal zelfmoorden en jeugdige misdadigers, terwijl het aantal krankzinnigen *verzesvoudigd* werd. In 1855 was het Fransche volk nog eene der minst drinkende natie's, nu neemt het den eersten rang in. Dr. J. Bertillon zegt: „De historie zal mogen „getuigen, dat Frankrijk gestorven is aan twee schandelijke „lijke ondeugden, *de zonde van Onan* (tegennatuurlijke „ontucht) *en de dronkenschap.*" [1])

En de regeering? Wat kan ze, wat wil ze? Ze is door het volk gekozen en het volk kiest zijns gelijken. Recht bestaat er niet meer. Het „milliard", aan de Kerk ontroofd, is weggesprongen in de zakken der liquidateurs. Toen de papieren, zelfs de persoonlijke briefwisseling van den secretaris der pauselijke nuntiatuur waren in beslag genomen, schreef het *Weekblad van het Recht:* [2]) „De rechtspleging blijft in Frankrijk, naar „het schijnt onder elk regime, de dienaresse van de „politiek."

Ziedaar de Fransche natie, een beeld van misère in lijf en leden, terwijl zij juist geroepen was om

---

[1]) Zie over het grootst getal zelfmoorden in de meest neomalthusiaansche departementen van Frankrijk, George Deherme, t. a. p., bl. 89.

[2]) 19 April 1907.

— gelijk zij eeuwen gedaan heeft — aan de spits te gaan van Europa's beschaving; geroepen èn door de grootheid van haar verleden, èn door de intelligentie van haar volk, èn door den rijkdom van haren bodem, èn door de buitengewone geschiktheid van haar ligging voor den handel en voor iedere gemeenschap met ons werelddeel.

„De zelfmoord van een natie" — schrijft Georges Deherme — „is een misdaad tegen geheel de mensch-„heid; want een levende natie heeft zich zelf niet „alleen gemaakt. Alles, wat er schoon, groot, heldhaftig „was in de oude volkeren heeft meegewerkt om haar „te vormen. Voor wat zij aldus ontvangen heeft, is zij „rekenschap schuldig aan de menschheid." [1])

Zóó vergaat een volk, dat de eerste der wetten, de natuurwet vertrapt. Weg zinkt het in den poel door hemzelf geschapen.

De bekende tegenwerping, die men in haast alle neomalthusiaansche geschriften terugvindt, is, met wat we boven hebben uiteengezet, eigenlijk meer dan voldoende weerlegd.

Wij willen ze echter hier nog eens opzettelijk mededeelen, enkel en alleen, omdat men ze zoo veelvuldig ontmoet.

De neomalthusiaansche redeneering komt dan neer op het volgende: „Als men van eene natuurkracht „alleen het aangename neemt en het doel, waartoe de „natuur door middel van het aangename geraken wilde, „onmogelijk maakt, dan begaat men iets tegennatuurlijks." Toegegeven. „Bestaat er echter voor dit onmogelijk „maken een voldoende grond, dan verdwijnt het tegen-

---

[1]) t. a. p. bl. 109.

„natuurlijk karakter. Welnu, dit bestaat bij het geslachts-„genot herhaalde malen. Ergo." En zoo stelt de neomalthusiaan dit genot op één lijn met rooken, drinken, jagen, enz., als men maar matig blijft en zich of een ander er niet door benadeelt.

Laat ons aannemen, dat de vergelijking juist is, dan antwoorden wij kort en goed, dat bij het geslachtsgenot dat tegennatuurlijk karakter *nooit of nimmer* verdwijnen kan, daar iedere grond, welke men meent te kunnen hebben, altijd lichter weegt dan het gevaar, waaraan zulk een uitzondering, individu, gezin en samenleving blootstellen. Op bl. 53 en vlgd. hebben wij dit reeds uiteengezet. En al wie eenig begrip heeft van de onvergelijkelijke glibberigheid van het sexueele terrein, van de hevigheid van den geslachtsdrift, van de juistheid — vooral hier — van het spreekwoord: „De wensch is vader der gedachte", in één woord van de onweerstaanbare infectiekracht van *ééne enkele uitzondering,* die zal het terstond met ons eens zijn.

Het is wellicht goed aan den neomalthusiaan, die zoo redeneert, eens de vraag te stellen: Waarom brengt men reeds een enkelen choleralijder buiten de gemeenschap en laat men een zaal vol tering- en kankerlijders rustig liggen? Omdat de laatsten geen gevaar opleveren. De infectiekracht der cholera is echter zóó groot, dat hier *geen enkele* uitzondering te dulden is. Al zou de patiënt er door te gronde gaan, de verwijdering *moet* plaats hebben. Welnu, het gevaar van navolging op groote schaal met al de ontzettende verwoesting bij het neomalthusianisme is honderdmaal erger, dan het gevaar voor lichaam en gezondheid, dat van den kant der cholera dreigt. Men make nu zelf de conclusie.

Eigenlijk valt reeds uit de redeneering van een bekend

neomalthusiaan zelven onze conclusie te trekken. Let eens op: Prof. H. Treub schrijft: „Immoreel moet m. i. elke „zoodanige handeling heeten, waardoor onmiddellijk „of in de toekomst aan een ander eenig kwaad wordt „berokkend. Dubbel immoreel wordt zulk een handeling, „wanneer zij tevens geschiedt om aan den handelenden „persoon eenig voordeel, eenig genot te verschaffen." [1])

Ziedaar onze argumentatie kant en klaar. In het „of in de toekomst" daar zit het hem. Maar dat ontgaat den heer Treub juist. Dat de arbeidende stand hem bij den neus zal nemen, heeft Prof. Kouwer ook al verzekerd. [2]) En van den zondvloed der zedelijke en maatschappelijke ellende, die van alle zijden in het leven zal inbreken, heeft Treub blijkbaar niet het minste besef. Het sociale instinct van den vrijdenker wordt door hem te hoog en de macht der sexueele drift te laag geschat. Gaarne nemen wij aan, dat Prof. Treub geheel te goeder trouw spreekt, maar toch achten wij ons verplicht, hier nadrukkelijk de zielkundige kortzichtigheid van dezen Hoogleeraar te constateeren.

Zeer juist is het woord van Förster: „Het kenmer-„kend teeken van alle individualistisch streven naar „hervorming is, dat het door eene bepaalde ellende „diep wordt geschokt, en deze zeer realistisch schildert „— maar voor de oneindig diepere miserie, die uit zijn „redmiddel volgen moet, in 't geheel geen oog, geen „medelijden, geen reformverlangen meer heeft... Niets „echter is noodlottiger, dan dat men aan dien nood „zoekt te ontkomen door de belangrijkste grondslagen „van karakter en kultuur prijs te geven. Men geneest

---

[1]) Verspreide Opstellen, bl. 79.

[2]) t. a. p., bl. 11

„het lichaam nooit met middelen, die de ziel dooden.
„Welnu, zoo kan ook nimmer eene kultuurziekte worden
„verdreven, wanneer om eene *oogenblikkelijke* verlich-
„ting de geestelijke machten worden geofferd, die het
„geheele leven te zamen houden." [1])

N.B. Iedereen zal nu begrijpen de dwaasheid der tegenwerping, die men toch nog herhaaldelijk moet hooren: „Waarom is het huwelijksleven geoorloofd, „wanneer de vrouw reeds zwanger is, of één van beide „echtelieden onvruchtbaar?" Immers, noch voor individu, noch voor gezin, noch voor samenleving is uit zulk eene daad eenig nadeel te wachten, terwijl juist zeer gewichtige huwelijksbedoelingen door haar kunnen worden bereikt. (I ad Corinth. VII. 9.)

---

[1]) Sexualetik und Sexualpädagogik, bl. 56.

IV.

De „medische indicatie."

Nooit eene uitzondering, zelfs niet op medische indicatie!

Wij weten zeer goed, dat sommige niet-katholieke bondgenooten hier onze rijen zullen verlaten. Uitzonderingen ter beslissing overlaten aan de belanghebbenden zelf, zeker, dat kan niet. Maar deze bevoegdheid toekennen aan een medicus, is toch geheel iets anders, meenen zij. De Kerk verwijst immers zoo vaak naar de medische indicatie b.v. bij het vasten- en onthoudingsgebod, bij de noodzakelijkheid van het toedienen der laatste H.H. Sacramenten, zelfs bij de vraag, of een levensgevaarlijke operatie mag en moet worden ondergaan. Hier heeft de medicus het laatste woord, onverschillig of hij al dan niet Katholiek is.

Juist om deze laatste objectie te weerleggen, diene dit Hoofdstuk.

Met de praemissen dezer redeneering zijn wij het volkomen eens: de Kerk verwijst zeker vaak naar de medische indicatie. Alleen de conclusie volgt niet, eenvoudig omdat ook deze uitzondering even gevaarlijk is, als iedere andere. Zoo gauw de éēne groote

lijn door de natuur getrokken, is doorgebroken, laat zich ten slotte iedere uitzondering goedpraten. En dat nu ook de „medische indicatie" aan deze noodlottige besmettelijkheid niet ontsnapt, toone het volgende.

Wij vragen: 1. Welke zijn de gronden der medische indicatie? Is het alleen het doodsgevaar, of ook het gevaar voor zoodanige verzwakking, dat de vrouw haar werk niet meer zal kunnen verrichten? Wellicht zal het antwoord zijn: beide. Maar behoort de zwakke gezondheid van den man, die tòch al te weinig rust heeft, er dan ook niet bij? En de dood van een volgend kind, dat naar medische schatting moeielijk of niet ter wereld zal kunnen komen, of heel zwak zal zijn, ook niet? En welk antwoord is te geven aan de vrouw, die komt b.v. met deze klacht: „ik heb mij langen tijd tegen „de n.m. middelen verzet, maar nu kan ik niet langer, „mijn man maakt mij het leven onmogelijk, als ik zijn „zin niet doe. Ik zou gek worden?" En welk aan een echtpaar, dat tòch al zenuwachtig is, gelijk men er zoovele vindt, gewoon is, chic gekleed te gaan, zóó en zóó te wonen, in de vacantie buiten te zijn, en des winters den schouwburg te frequenteeren en: „werkelijk „dokter, deze dingen kunnen we niet missen, het „zou geen leven voor ons zijn en, verbeeld u, „dat onze kinderen de H. B. S. of het Gymnasium „niet konden bezoeken! O! de gedachte alleen maakt „ons nerveus! Twee kinderen op zijn hoogst, meer „zeker niet!?" Een katholiek heeft zijn antwoord natuurlijk klaar, maar wie de „medische indicatie" toelaat zal — daar hij herhaaldelijk zelf moet beslissen — telkens verder gaan, niet te kwader trouw, maar geheel onbewust. Wij vragen: waar is de grens!?

Vervolgens. Men spreekt van doodsgevaar, gevaar

voor hygienische nadeelen, voor zenuwlijden, enz. Gevaar? Wat verstaat men daaronder? Zekerheid, [1]) mogelijkheid of waarschijnlijkheid? Zekerheid in geen geval; want zekerheid van sterven of nadeel bij een volgende zwangerschap of bevalling heeft de medicus *nooit*, ofschoon men herhaalde malen kan hooren: „de „dokter heeft mij *verzekerd*, dat ik het er bij een vol„gende zwangerschap niet levend afbreng." En mogelijkheid màg men er niet onder verstaan, omdat bij iedere bevalling die mogelijkheid aanwezig is. Het is dezelfde mogelijkheid, die de metselaar op den steiger heeft, om eraf te tuimelen. Rest derhalve de waarschijnlijkheid. Wat is dat? Wij zouden het begrip aldus willen definieeren: Van waarschijnlijkheid is sprake, wanneer een gegeven medicus zijn kennis toepast op den door hem gevonden toestand en daardoor tot de conclusie komt, dat eventueele zwangerschap groote kans heeft, doodelijk (resp. belangrijk verzwakkend) te zijn. Wat is nu groote kans? Als de medicus concludeert: 1 tegen 10, dan is kans niet groot. Concludeert hij: 1 tegen 1, dan is de kans groot. De grens, waar de waarschijnlijkheid ophoudt, is niet mathematisch aan te geven. [2]) Nu leert de ervaring, dat de

---

[1]) Zekerheid heeft men b.v. van den dood door vergiftiging bij een bepaalde dosis of door het sluiten van een electrischen stroom van zóoveel volt., etc.

[2]) Op een terrein, waar men spreken kan van zeker, waarschijnlijk en mogelijk, zijn in bijzondere gevallen de juiste grenzen nooit te trekken. Ook hebben daar wensch, karakter en stemming wellicht overwegenden invloed op het oordeel. Vandaar, dat van twee even kundige menschen de een soms voor mogelijk houdt, wat de ander onmogelijk acht en dat een en dezelfde persoon vandaag voor waarschijnlijk aanziet, wat hij morgen zonder verder onderzoek onwaarschijnlijk zal noemen.

meeste ongelukken van zwangerschap of bevalling geheel onverwacht komen en dat de ernstig gesignaleerde rampen in den regel juist uitblijven; [1]) waaruit volgt, dat het getal gevallen, waarbij een waarschijnlijkheidsuitspraak op haar plaats is, slechts gering kan zijn. En zie nu eens, tot welk een buitensporigheden die waarschijnlijkheidstheorie leidt! Immers, de gevallen, waarin door den medicus van waarschijnlijkheid gesproken wordt, zijn *talloos!*

Kon ieder gevreesd gevaar voor een eerlijk en bekwaam specialist worden gebracht, dan zou het getal bewuste of onbewuste vergissingen zeker aanmerkelijk verminderen. Maar dit kan nu eenmaal niet. Trouwens ook voor den specialist geldt onze redeneering, al is hare kracht daar minder groot. Immers prof. Kouwer zegt zelf onder den indruk van de bedriegelijkheid dezer gevallen: „Als ik daarnaast (d. i. naast de woorden „van prof. H. Treub) mijne aarzeling leg, om te beslissen, wanneer nog niet, wanneer wel die raad [2]) „moet worden gegeven, dan komt het mij voor, dat „de huisarts een buitengewoon zware taak op zich „neemt, buitengewoon lang zal wikken en wegen, bui„tengewoon vaak zal ervaren, dat hij met vuur speelt." [3])

Juist, en daarom moest de ervaring aan de medici hebben geleerd, dat er slechts zeer weinig gevallen zijn, zoo duidelijk, dat zij zich gerust aan een waarschijnlijkheidsvoorspelling mogen wagen; en dat dus de groote meerderheid der verdachte gevallen a priori

---

[1]) Wij zeggen niet: de *door een hoogleeraar in de verloskunde* aangewezen rampen, maar: de *door de medici* aangewezen rampen.

[2]) n.l. tot facultatieve onvruchtbaarheid.

[3]) „Prof. H. Treub en het Nieuw-Malth." bl. 12.

reeds beneden de waarschijnlijkheidsgrens moet worden teruggebracht.

Deze dingen eens objectief aan de belanghebbenden duidelijk maken, ware heel wat eerlijker en heel wat mannelijker, dan uit misdadige voorzichtigheid zaken aanraden, waarvan de noodzakelijkheid niet blijkt, maar waarvan — afgezien nog van de mogelijke benadeeling aan lichaam of persoonlijkheid, — eene zedelijke corruptie uitgaat, waarvoor de toekomst honderdmaal meer te sidderen heeft, dan voor alle ongelukken van zwangerschap en bevalling te samen.

2. Maar nog een andere onzekerheid levert de medische indicatie.

Wie is medicus? Wel — zal het antwoord zijn — hij, die van den Staat zijn bevoegdheid heeft erlangd. Juist, dus zelfs als iemand in een bepaald geval beter te vertrouwen is, dan de medicus, dan zal laatstgenoemde toch moeten voorgaan. Eigenlijk mag iemand, die geen staatsdiploma heeft verworven het *nooit* en zijn derhalve sommige landen en volkeren, waar een door den Staat gediplomeerde niet te vinden, of moeielijk te vinden is, van dat voorrecht verstoken. Ook zou men nog kunnen vragen. Stel dat binnen 14 dagen een medicus te krijgen is, eer niet, wat hebben dan de echtgenooten te doen gedurende die dagen van vrees; zich te onthouden of niet?

Evenzeer mag de van staatswege gediplomeerde *altijd* indiceeren. Immers, als men uitzonderingen gaat maken voor oude of vermoeide medici, dan moet men ook hen uitzonderen, die b.v. voor 25 jaar de hoogeschool verlieten en na dien tijd de boeken hebben laten staan. Want de wetenschap is thans tot heel wat meer in staat, dan een kwart eeuw geleden, en

zijn dus die lieden niet meer op de hoogte. Wie zal nu al die gevallen kunnen beoordeelen?

Trouwens geldt de bovengenoemde definitie van „medicus" natuurlijk algemeen, dus ook b.v. voor de Vereenigde Staten, waar het diploma aan sommige Universiteiten kan worden verworven met de helft of een derde van de wetenschap, die in den Nederlandschen medicus is vereischt. Een candidaat in Nederland weet in vele gevallen meer...

Maar genoeg. Met bovengenoemde gegevens voor oogen vragen wij in gemoede: Denkt men nu waarlijk, dat de praktijk zich aan de papieren grensbepaling der „medische indicatie" storen zal? Als de wet hier controleeren en straffen kon, o ja! Maar juist hier — dat weet men toch — vermogen alle wetten *nihil!*

Nog iets anders komt er bij.

Vele vrouwen gaan — om welke reden doet hier niets ter zake — naar een kwakzalver, ook wat betreft haar geslachtelijk leven en het aantal dier geheimzinnige geneeskunstenaars groeit met den dag. De neomalthusiaan moge dat afkeuren, het gebeurt nu eenmaal, en met dat feit dient rekening te worden gehouden.

Wanneer nu aan die menschen wordt geleerd, dat het gebruik der n.m. heilmiddelen op „medische indicatie" geoorloofd is, dan komen zij ontwijfelbaar tot deze conclusie: „Dan mag het natuurlijk ook, op indi-„catie van personen, die, hoewel door den Staat niet „als geneeskundige erkend, toch een evengroote, wellicht „nog grootere ervaring hebben, dan een jonge, gedi-„plomeerde man." Iedereen, die een weinig met menschen heeft verkeerd, weet dat de hoogste vereering voor en een onwankelbaar vertrouwen op een kwakzalver in 't geheel geen zeldzaamheid zijn. Zulke lieden zijn in

staat, om, wanneer een arts een ernstig gezicht zet of zich wat onvoorzichtig uitlaat, naar den vertrouweling te loopen, en daar haar angst te openbaren. Hadden die lieden nu de overtuiging gehad: „de n.m. middelen „zijn *nooit* geoorloofd, ook niet op medische indicatie", dan zouden zij waarschijnlijk niet zoo hebben gehandeld.

3. Stel, dat overal medici waren, met de noodige kennis uitgerust, is men dan ook zeker, dat ze allen volgens hun eerlijke overtuiging zullen te werk gaan? Zullen er niet altijd patiënten gevonden worden, die een lief ding voor een „medische indicatie" overhebben? En is een druk spreekuur niet een verleidelijke prikkel? Een medicus, in dat opzicht wat breed van conscientie, zal erop kunnen rekenen, van een bepaald soort lieden, veel te doen te krijgen.

Andere medici redeneeren wellicht weer zoo: „Laat „ik maar indiceeren tot n.m., want *als* het eens mislukt, „dan stelt men mij aansprakelijk".

Weer anderen, hoe eerlijk ook, zullen zich laten beetnemen. Men kent den versregel van Vondel: „Een vrouw is duizend mannen te erg".

Wij kunnen ons nog den medicus voorstellen, die, huisvriend geworden, en met alle wel en wee der familie bekend, ten slotte optreedt, als de meest gewenschte raadgever, ook in dingen, die eigenlijk zijn vak in 't geheel niet raken. Daar nu het huisdokter zijn de aanleiding tot dit alles is geworden, meent de betrokken esculaap werkelijk, in die kwaliteit tot allen vriendschappelijken raad verplicht te zijn. Sommige medici zijn daarom al met de „medische indicatie" bij de hand, wanneer de gehuwden alleen maar klagen over drukkende of dreigende financieele zorgen. Zoo spreekt prof. H. Treub van *sociale* redenen en noemt hij

„het feit, dat een grooter aantal kinderen, dan men „reeds heeft, de verzorging en opvoeding van alle „kinderen gebrekkig en onvoldoende zou maken". Zoo iets is er misschien al, wanneer men meerdere kinderen niet kan opvoeden in zijn stand, niet kan verzorgen met een bruidschat van f 10.000. Vele ouders meenen immers, dat anders hunne kinderen te kort komen en zullen vele medici wel meenen, in dat geval te moeten waarschuwen. Treub zelf toch zegt verder: „Slechts de „huisarts, die het gezin en zijn omstandigheden kent, „zal in de gelegenheid komen, wegens de genoemde „sociale reden tot facultatieve steriliteit te raden." En zeer komisch volgt dan uit den mond van denzelfden Hoogleeraar, die de geheele arbeiderswereld optrommelt om de vaan van het neomalthusianisme te volgen: „Dat hij (de huisarts) dit niet anders dan met groote „nauwgezetheid zal hebben te doen, spreekt van zelf, „en meen ik van onze collega's in Nederland die „nauwgezetheid te mogen verwachten." [1]) Wij meenen er het onze van, en de lezer ongetwijfeld het zijne.

Dr. Aletta Jacobs spreekt ook al in denzelfden geest. Zij is van oordeel, dat zij en andere medici moeten trachten *„binnen de perken der wet* onze kennis ook „dienstbaar te maken *aan de bevordering van het geluk „onzer patienten.* Slechts één grens hebben wij daarbij „in het oog te houden, dat n.l. het bevorderen van het „geluk van onzen patient niet geschiedt ten koste van „anderen" [2]) Aan de toekomst denkt ze niet, anders zou ze geen neomalthusiaan zijn; de buren worden door de caoutchouc-manipulaties niet benadeeld, het lichaam — zegt ze — heeft er geen hinder van. De

---

[1]) V. O. bl. 96.

[2]) „De strijdwijze der doctoren Pinkhoff en Mendes de Leon" bl. 9.

wet laat het n.m. toe en om iedere reden. Volgens deze doctores heeft dus de „medische indicatie" niet slechts vakmotieven, maar alle andere tevens.

Ziet men nu niet, waartoe dit alles ten slotte leidt? De „medische indicatie" is geen kleine opening, geen uitzondering, maar wordt een breede poort, waar alle egoistische motieven met zwermen doorheen kunnen. En wij houden ze voor des te verderfelijker, daar hier het motief juist *door den medicus* wordt gewekt of versterkt; *door den medicus*, wiens invloed bij christenen dien van den geestelijke haast evenaart en bij niet-christenen natuurlijk overtreft, zoodat een zeer besmettelijke bacterie *onder medische goedkeuring* in de wereld wordt gezonden!

Het verschil tusschen een medisch advies tot een operatie, eene berechting of het niet onderhouden der vastenwet en genoemde „medische indicatie" moest toch duidelijk zijn. Wat voor een infectiekracht ten kwade heeft het eerste soort adviezen? Immers geen enkele. Wie wordt er nu gaarne van de H.H. Sacramenten voorzien, als het nog geen tijd is; en al werd hij het, deed zoo'n voorziening dan kwaad? Wie wordt er nu graag geopereerd? Zelfs het vasten- of onthoudingsgebod wordt door den katholiek lang niet altijd gaarne geschonden. Zeer velen betreuren het, niet te mogen vasten. Maar toegegeven eens, dat het medisch advies den genadeslag aan het vasten kon geven, staat en valt de wereld, staat en valt zelfs de Kerk met het vasten? Ziet men nu niet, hoe geheel ongelijksoortig de vergeleken punten zijn? Het neomalthusianisme is iets ontzettends verleidelijks, iets geheims door niemand te controleeren en te gelijk een vergif, dat een sociaal bederf ontsteekt, zooals in Christen tijden nog niet is gezien.

De vergelijking tusschen cholera en neomalthusianisme is niet eens sterk genoeg. Afgezien nog van het feit, dat geen ziekte het volkskarakter aantast, schept het neomalthusianisme meer ellende, dan tuberculose en cholera te samen. Alles wat door den grooten Robert Koch met zijn geheelen staf en al zijn volgelingen is bereikt ten koste van levens van arbeid en millioenen aan geld, wordt door het neomalthusianisme met een enkelen slag geneutraliseerd. De middeneeuwen kenden niet de moderne bestrijding der infectie-ziekten, maar ook wisten ze van geen neomalthusianisme: daarom was haar verlies geringer dan het onze.

In dat opzicht is en blijft de natuurwet van de grootste beteekenis en mag ze waarlijk in deze dagen wel eens klaar op den voorgrond worden gesteld. **Geen tegennatuurlijke geslachts-omgang. Nooit. Welke de middelen, vóor of bij of na het huwelijksgebruik aangewend, ook zijn, waardoor man of vrouw de bevruchting poogt te beletten; men heeft ze te beschouwen als een groot zedelijk kwaad [1]), altijd.[2])**

Zóó houdt het de Katholieke Kerk en geen haarbreed wijkt hare discipline van deze stelling af. En als ooit een katholiek medicus of priester hier iets door de vingers ziet, en niet in alle gevallen deze stelling na-

---

[1]) Onze katholieke uitdrukking hiervoor is natuurlijk: **groote zonde.**

[2]) Zie de beredeneering in hoofdstuk III. Wij konden met het gezegde volstaan. Duidelijk is immers nu aangetoond, dat het n. m. tegen de natuurwet is; en dan volgt het „nooit" vanzelf.

Evenmin als het *ooit* geoorloofd kan zijn, een zieke het leven te ontnemen met het doel zijn pijnen te verkorten, kan hier van uitzondering sprake zijn. De natuurwet staat het gebruik van de n.m. middelen nooit toe, *nooit of nimmer*. Verderop zullen we zien, wat de Kerk er van zegt.

drukkelijk handhaaft, dan is hij schuldig aan een zwaar verzuim van zijn plicht. [1])

Mocht de menschheid het ontzaglijk gevaar van de sexueele pest, die neomalthusianisme heet, toch eens kennen en daarbij inzien, dat er geen redmiddelen zijn buiten het sociaal besef, het karakter en den godsdienst. Zij zou zich zelf anders gedragen en haar kinderen anders opvoeden.

Dan kregen wij een ras, waarbij door allen en een ieder wordt begrepen, dat men het mindere euvel moet kiezen boven het meerdere, dat men in geweten grootendeels verantwoordelijk is voor de toekomst, dat er voor die toekomst offers moeten worden gebracht, al vallen deze in den kleinen kring, dien het lot treft, ook nog zoo zwaar; een ras, waar moed in zit, moed, om dat offer te brengen, zoo noodig, van het geslachtsgenot en zelfs van het leven. Zoo blijft de soldaat op zijn post, al is hij echtgenoot en vader, zoo de kapitein op de brug, de stuurman aan het rad. Zoo behooren de echtgenooten zich te wijden, wanneer de corruptie door hen heen de samenleving wil binnendringen.

Het slot van de wereld totdat zij vergaat,
Is 't heilig geheem van den huwlijken staat. [2])

---

[1]) Dit is nog eens zeer duidelijk gemaakt door een antwoord van de congregatie der S. Poenitentiarie (10 Maart 1886) waarin wordt gezegd, dat de priester verplicht is de(n) penitent(e) die zich van de n.m. middelen bedient te waarschuwen, en de absolutie te weigeren, zoo hij(zij) dat niet wil nalaten. Goede trouw wordt hier niet in aanmerking genomen, evenmin als het gevaar, dat velen wellicht van de H.H. Sacramenten zullen wegblijven. Waarschuwing en bedreiging moeten dus altijd geschieden. (Zie *Ned. Kath. Stemmen* 1909, bl. 355 vlgd.)

[2]) Gezelle, *Tijdkrans* II. 18. (L. J. Veen, A'dam.)

V.

Slot. [1])

Dit laatste woord wijden wij aan de Katholieken als zoodanig.

Buiten de genoemde motieven gevoelen zij nog andere en buiten de hygiene, het onderwijs en de karaktervorming kennen zij nog middelen van hoogeren aard.

Weet de katholiek (en dit geldt voor iederen positiefgeloovige) dat eene daad zonde is, dan is voor hem het antwoord reeds gegeven.

De katholiek erkent in de zonde den opstand tegen God, een opstand, die zulk eene afmeting kan aannemen, dat zij den vriendschapsband tusschen Schepper en schepsel vaneenrijt. Dat doet de doodzonde.

Nu, zoo eene is de ontucht. Deze is met Gods vriendschap onbestaanbaar. „Qui talia agunt, regnum Dei non consequentur" zegt de Apostel: [2]) „De ontuchtigen zullen Gods rijk niet bezitten."

Met bijzonderen nadruk wordt in de H. Schrift tegen dit kwaad gewaarschuwd, niet omdat andere zonden in zich een geringer beteekenis hebben, want alle ontrukken de ziel aan God, maar omdat de wellust den mensch zoo in het stof vastlegt, dat opstaan moei-

[1]) Dit hoofdstuk is een vervolg van wat op bl. 24—28 over de onthouding is gezegd. [2]) Ad Galatas V, 21.

lijk wordt. Hare verleiding is de sterkste, en daarom kan men van deze zonde zeggen, dat zij Gods beeld in 's menschen ziel misvormt, als geen andere.

De mensch door God gesteld boven het werk zijner handen, hij, meer geest dan stof, bestemd om de krachten der natuur te ontdekken en te leiden, meer: om het wezen der dingen te doorgronden en zich ten slotte boven al het geschapene te verheffen, *in* de wereld te zijn, zonder *van* de wereld te wezen, in één woord: Koning, hij werpt den scepter van zich en stort zich omlaag om te leven als zonder rede: „Comparatus est jumentis insipientibus." [1])

Het beeld dier verlaging in al hare afschuwelijkheid geeft ons de bekende vorst van Babylon, van wien Daniël verhaalt: „Uit de menschen werd hij verworpen, en hooi at hij als een rund." [2])

En nog! Hoevelen danken hun geestelijke en lichamelijke ellende aan den wellust! Wie mensch wil zijn in den vollen zin, die leve kuisch.

Wem Wollust nie den Nacken bog
Und der Gesundheit Mark entsog,
Dem steht ein stolzes Wort wohl an,
Das Heldenwort: Ich bin ein Mann! [3])

Men behoort de jeugd te sterken tegen den strijd der toekomst. Zelfbedwang moet zij leeren, d. i. het kwaad leeren laten om zijn leelijkheid en het goede beminnen, omdat het schoon is, niet om de gevolgen alleen.

Waarom is nu de zonde afschuwelijk, waarom de deugd schoon? Vóór alles, omdat de eerste een smet werpt op de heerlijkheid Gods en de tweede Diens heerlijkheid verhoogt. Daarom heeft de Schepper ons

---

[1]) Ps. XLVIII, 13. [2]) Daniel IV, 30. [3]) Bürger.

van nature een afschuw van het kwaad, met name van het meest vernederende, dat der zinnen, gegeven. Hoe luide dat gevoel spreekt, valt het best waar te nemen in de ontluikende ziel van het kind. Dit is nog onbedorven; later is het gevoel wellicht door slechte gewoonten afgestompt.

Deze schaamte en ridderlijkheid ontwikkelen, ziedaar een krachtig, laat ons zeggen onontbeerlijk middel, om de kuischheid te doen bewaren. Dan heeft men den akker bereid, waarop de hemeldauw der Genade zijn werking kan beginnen en voltooien.

De genademiddelen zijn vooral het gebed en de H.H. Sacramenten.

In het *Boek Wijsheid* staat: „En wetende, dat ik anders niet zelfbeheerschende kon zijn, zoo God het niet gaf,... wendde ik mij tot den Heer en ik smeekte Hem en sprak uit geheel mijn hart." [1])

Het gebed roept de ziel uit het gewoel der wereld terug in de stille eenzaamheid met God. Daar is het, dat God tot haar spreekt, haar weer duidelijk den weg wijst en den moed versterkt, die haar in den strijd dreigde te ontvallen. Van de heilige Weduwen zingt de Kerk:

Carnem domans jejuniis
Dulcique mentem pabulo
Orationis nutriens
Caeli potitur gaudiis.

Haar vleesch temde zij door vasten
En door het gebed voedde zij haren geest
Als met eene zoete spijze;
Daarom geniet zij thans de hemelvreugde. [2])

Maar wij hebben meer en beter nog, dan het gebed alleen. Door verscheidene middelen kunnen wij Christus' verdiende Verlossing bereiken; maar wel het zekerst

---

[1]) VIII, 21. [2]) Commune non Virg. Hymn. I. Vesp.

door de H.H. Sacramenten, die daarom den naam van *de* Genademiddelen gekregen hebben.

Wie zijne ziel heeft gereinigd in het bad der Wedergeboorte, gevoelt zich als een zieke, die plotseling genezen is. Dat heeft de vergiffenis der zonde gedaan en als de oude gevaren weer dreigen, zal hij den steun der sacramenteele genade ondervinden, die juist tegen den herval in het bedreven kwaad gegeven wordt.

„De Wijn die maagden kweekt"!

Wij kennen geen grooter kracht dan die, welke uitgaat van het H. Sacrament des Altaars. Het bekende decreet over de veelvuldige H. Communie bevat het geneesmiddel-bij-uitstek tegen de sexueele verwording van den tijd, waarin het gegeven is. En toen onze H. Vader de kleinen toeliet tot de Tafel des Heeren opdat Jezus in hun hart zou wonen vóor de zonde, toen deed hij, wat hem geleerd was door zijn goddelijken Meester zelf, die de kleinen tot zich riep ten spijt van ouderen en wijzeren, die meenden, dat zulk eene handelwijze den Heer onwaardig was.

De kracht der H. Eucharistie wordt juist geteekend door den protestant Dr. Förster. Dat de katholieke clerus zijn celibaatsplicht met eere volbrengt — zegt hij — „is geen toeval, als men zich even wil te binnen „brengen, welke bijzondere bescherming de katholieke „geestelijke vindt in de symbolische waardigheid van „zijn ambt, hoe hij staat buiten het bereik van vele „bekoringen, waaraan de mensch-in-de-wereld ten offer „valt en welke eene zielerust en geestesarbeid hem „wordt geschonken in de bediening van zijn ambt *en in „zijne bijzondere verhouding tot het Sacrament des Altaars.*[1])

[1]) Sexualethik und Sexualpädagogik (1910) bl. 168 (onderstreeping van ons).

Juist. De werkelijke vereeniging met Christus herschept als het ware in 's menschen ziel den paradijstoestand, waarin God zichtbaar met den mensch verkeerde en de lage drift zich niet verzette tegen de rede. Men heeft het krachtigste genademiddel niet ten onrechte *het* H. Sacrament genoemd.

Mogen de Katholieken dit begrijpen en volbrengen! Mogen zij stand houden in den grooten levensstrijd, die door de wereld ontweken wordt! Moge hunne kracht den weifelenden moed van anderen doen herleven, opdat de samenleving worde gered!

Verstonden zij 't allen!... Zij zullen 't verstaan,
als ze U aan het hoofd van de gilde zien gaan,
die 't Nazaretsch huisgezin laten,
tot voorsprake en voorbeeld, hun baten. [1])

Wij willen eindigen met de woorden, waarmede twintig Duitsche bisschoppen — in 1908 te Fulda vergaderd — hun brief sluiten aan het katholieke Duitschland:

„Wij allen zullen onzen plicht doen in dezen strijd „tegen de verderfelijkste aller rampen. Dat eischt van „ons de zorg voor onze kinderen; dat eischt de liefde „tot ons volk en ons vaderland..... „Weet het en „„beseft het wel: geen ontuchtige of echtbreker zal deel „„hebben aan het rijk van Christus en God." [2]) „Bedriegt „„u niet, God laat zich niet bespotten. Wat de mensch „„zaait, dat zal hij maaien. Wie in het vleesch zaait, „„zal van het vleesch het verderf maaien; wie echter „„in den geest zaait, zal van den geest het eeuwig „„leven maaien." [3]) Dat zijn Gods heilige woorden en „eeuwig blijven ze waar. Hemel en aarde zullen vergaan, „maar Gods woorden zullen niet vergaan."

[1]) Gezelle, *Tijdkrans* II. 19. [2]) Ephes. V 5. [3]) Gal. VI. 7.